

Juni

nummer 2

in dit nummer

In dit tweede nummer van MO onder meer:

- * Bewonersreacties op de TV-documentaire Rayon 69. Het Platform Opbouwwerk vroeg reacties van bewoners van soortgelijke buurten elders in het land: een tiental visies op het TV-programma en op wat er zou moeten gebeuren.
- * Dorien Winkels verslaat de driedaagse in Woudschoten over "Vrouwen en Opbouwwerk".
- * Greet Hettinga besteedt aandacht aan de ontwikkelingen rond de kleine kernen.
- * Over voorstellen rond opbouwwerk van en met minderheden in Friesland rapporteert Jim Schuyt.
- * Harry Broekman analyseert twee onderzoeken naar decentralisatie en de papieren effecten ervan.

TITEL	BLADZIJDE
VROUWEN EN OPBOUWERK, DORIEN WINKELS	3
WIE HET KLEINE NIET EERT... GREET HETTINGA	5
VAKBEURS SOCIALE WONINGBOUW, HANS BRUGHAN	7
OPEN BRIEF AAN DE MINISTER VAN CRM, MAARTEN SNEL	9
CITATEN TER ONDERSTEUNING VAN HET BELEID IN DE TACHTIGER JAREN, WIL VAN DE LEUR	11
BEZUINIGEN, EEN NIEUW SOORT GEMEENTE-BELEID, JELLE DIJKSTRA	12
WERKVERBAND ONDERWIJSOPBOUWERK IN VOORBEREIDING	14
BUNDEL BEWONERSERVARINGEN MET VERKEERS-PROBLEMEN	14
OPBOUWERK MINDERHEDEN IN FRIESLAND, JIM SCHUYT	15
REACTIE NIEMD OP GEMEENSCHAPSTAKENPLAN, HENK WEIJNEN	16
IDEËN EXPERIMENTEN VOLKSHUISVESTING MOETEN NOG WORDEN UITGERMKT	18
OPBOUWERK EN KADERVORMING	18
MELDPUNT BERAADSGROEP OPBOUWERK	18
TUSSEN DROOM EN DAAD LIGGEN WETTEN EN PRAKTISCHE BEZWAREN, HARRY BROEKMAN	19
DE REPRESENTATIEVE ELITE	21
WOON-MILIEU EN WOONGEDRAG	22
"HET IS HIER VEEL ERGER DAN EEN GETTO" BEWONERS-REACTIES OP DE T.V.-DOKUMENTAIRE OVER DE HAAGSE "MOLENWIJK"	23
BESCHRIJVEN VAN OPBOUWERK-PROJECTEN	34
"IK HEB GEEN SOLLICITATIES MEER LOPEN..."	35
JAARVERSLAG GEMEENSCHAPSRaad HEEMSKERK	35
VERSTERKT DE DEMOCRATIE, MANIFESTATIE AMSTERDAMS OPBOUWERK	35
LEREN IN OPBOUWERK	36
BEÏNVLOEDEN BELEIDSIINSTANTIES VOLKSHUISVESTING	36
BOEK OVER "LEREN IN OPBOUWERK"	37
PLATFORM OPBOUWERK SCHRIJFT AAN GESTRUCTUREERD OVERLEG SOCIAAL-CULTUREEL WERK	38
PUBLICATIES WERKPLAATS OPBOUWERK ZUID-OOST NEDERLAND "WOZON"	39

VROUWEN EN OPBOUWWERK

Op 21, 22 en 23 april j.l. vonden in het konferentieoord Woudschoten studiedagen plaats in het kader van het projekt Opbouwwerk en Vrouwen.

Dit projekt wordt uitgevoerd door de sectie opbouwwerkers van de Nederlandse Organisatie van Welzijnswerkers.

Voor de studiedagen werd een map samengesteld en aan de 50 deelnemers en 8 deelnemers werd gevraagd hierop kritiek en aanvullingen te leveren. Thema's waaraan in groepen werd gewerkt, waren:

- werken met vrouwen vanuit het opbouwwerk (vrouwenwerk)
- werken met vrouwen in algemene opbouwwerksituaties
- samenwerking/vermenging werksoorten
- posities van opbouwwerksters in instellingen
- bijdrage van mannen in het werken met vrouwen
- tweede lijns opbouwwerk

De komende maanden zal het resultaat van deze studiedagen in de studiemap worden verwerkt zodat er in het najaar een boek over deze materie kan verschijnen.

Naast de uitgave van dit boek zijn er op de studiedagen een aantal nieuwe initiatieven genomen en werden al lopende initiatieven nog eens onder de aandacht gebracht.

Bij elke activiteit, hieronder vermeld, zijn geïnteresseerden van harte welkom:

1. SCHRIJFGROEP:

Doel: met elkaar intensief bespreken en stap-voor-stap beschrijven van een aantal praktijksituaties/projecten, met het doel gerichte methodiese handvaten op papier te zetten.

Voorlopig coördinatiepunt: NOW, Oudegracht 46bis, 3511 AR

Utrecht, tel. 030-334144 (vragen naar Carla Biemans of Lenie Janssen).

2. FINANCIERINGSGROEP:

Doel: opbouwen van eigen perspectief m.b.t. het behoud van vrouwenwerk, en financierings-mogelijkheden onderzoeken.

Door: 1. onderzoek naar bestaande subsidie- en financieringskanalen;

2. onderzoek naar alternatieven: b.v. "zelfhulp" netwerken, andere bestaansvoorwaarden, financiering. Informatie verzamelen naar initiatieven op dit gebied in andere landen en in andere werksoorten. Onderzoek en studiedagen o.l.v. werkgroep (eventueel in samenwerking met het NIMO).

Voorlopig kontaktpunt: NOW, zie onder 1.

3. VERVOLG PROVINCIAAL OVERLEG OPBOUWWERKSTERS NOORD-BRABANT:

Kontakvrouw: Roos Römer, A.Coolenlaan 61, 5044 MK Tilburg, tel.: 013-360251.

4. AKTIVITEITEN ZUID-HOLLAND:

Het Werkcentrum Zuid-Holland is in haar projekt "Vrouwen en Opbouwwerk" gericht op methodiese vragen waar je als opbouw/ buurtwerkster mee te maken hebt. Het gaat ons om inzicht in de

vraag: "wat houdt een "vrouwenmanier" van werken in het buurt/opbouwwerk in"?

Aan deze vraag wordt op diverse wijzen gewerkt, en dit gebeurt in samenwerking met verschillende vrouwen. Dat zijn opbouw- en buurtwerksters uit Zuid-Holland en vrouwen die werkzaam zijn op een opleiding. Wat we willen is de praktijksituaties uitdiepen, steungroepen van opbouw- en buurtwerksters b.v. in een plaats ondersteunen, studiedagen etc. organiseren.

Op de studiedagen van de NOW zelf zijn er met Ria Muiser (die werkt aan de Sociale Akademie in Den Haag) en met Leida Schuringa (die werkt aan de kaderkursus opbouwwerk in Rotterdam) afspraken gemaakt om samen te werken. Leida wil b.v. bijschollingskursussen voor vrouwen die in het buurt/opbouwwerk zitten opzetten. Daarbij kunnen we elkaar ondersteunen.

In Zuid-Holland zijn dus vrouwen actief. Dat betekent niet dat vrouwen buiten de provincie er ook iets aan kunnen hebben.

In ieder geval: wie meer wil weten kan contact opnemen met Monique Jongerius, p/a Werkcentrum Z.H., Singel 272, Dordrecht, tel. 078-141443.

5. MINDERHEDEN:

Ida Kuiper is bij het NIMO bezig met het project "minderheden" en mensen in achterstands-situaties. Ieder die belangstelling heeft om mee te denken over a. het totale project, b. speciaal vrouwen van minderheden, kan contact opnemen met Ida: NIMO, Havensingel 8, Den Bosch, tel. 073-137295.

6. LEREN IN OPBOUWWERK:

Sima Nieborg is bij het NIMO bezig met het project "Leren in opbouwwerk". Materiële achteruitgang en werkloosheid leiden er toe dat opbouwwerkers in toenemende mate te maken krijgen met grotere weerstanden: toenemende berusting, moedeloosheid en machteloosheid. Dit betekent de noodzaak meer aandacht geven aan het stimuleren van leerprocessen, het werken aan leren van ervaring, kortom: leren in opbouwwerk.

Rond dit thema worden in oktober '82 een aantal studiedagen georganiseerd. Ieder die hierover mee wil denken, kan contact opnemen met Sima: NIMO, Havensingel 8, 5211 TX Den Bosch, tel. 073-137295.

7. NETWERKEN VAN VROUWEN:

Ied Guinee is op het Instituut voor Wetenschap der Andragologie bezig met een onderzoek naar vrouwennetwerken.

Zij wil graag contact met vrouwen, die hierover/voor vragen en ideeën hebben.

Ied Guinee, IWA, Grote Bickerstraat 72, Amsterdam, tel. 020-262624.

8. STUDIUM GENERALE "VROUWEN EN WONEN":

Op initiatief van de TH Delft is een stuurgroep bezig met de voorbereiding van een studium generale over Vrouwen en Wonen.

De voorbereidingsgroep kan nog meedenksters gebruiken.

Kontakvrouw: Nellien de Ruiter, Bredé Haven 52, 5211 TM Den Bosch, tel. 073-131015.

9. MANNENGROEP:

De mannengroep zal in de samenstelling van de NOW-studiedagen in september weer bij elkaar komen, om te bepraten hoe ze verder

willen en wat de gevolgen zijn van de studiedagen voor hen persoonlijk.

Inlichtingen via de NOW (zie 1)

10. MANNENOVERLEG IN DORDRECHT:

In Dordrecht is als gevolg van de studiedagen een mannenoverleg gestart.

Informatie hierover bij: Fred Bergwerff, Ant.Kamerlingstraat 5, Dordrecht, tel. 078-149211.

11. WERKEN IN ALGEMEEN OPBOUWWERK:

De vrouwen die deelnamen aan deze themagroep op de studiedagen gaan met elkaar door.

Voor inlichtingen: NOW (vragen naar Jook Elshout)

12. IDEEËN:

Dan zijn er nog ideeën geopperd m.b.t. provinciale begeleidingsorganen, waar nog geen groepen voor gevormd zijn en geen afspraken over zijn gemaakt.

Belangstellenden kunnen contact opnemen met het NOW-buro.

De ideeën zijn:

- Bij begeleidingsorganen en werkplaatsen moet een gericht aanname beleid van vrouwen komen.
- Bundelen van ervaringen van verschillende provinciale vrouwenoverleggen. En vanuit deze bundeling overleg met onderzoeksinstellingen, universiteiten i.v.b. methodiek-ontwikkeling, informatie en onderzoek.
- In bestaande provinciale overlegsituaties gemeenschappelijke belangen zoeken en hier aan werken.
- Uitwisselen van ervaringen, informatie-stromen opzetten (netwerkenstructuur), t.b.v. onder andere methodiekontwikkeling, strategiebepaling m.b.t. positie.

Omtrent de stand van zaken van al deze initiatieven zal regelmatig in Mededelingen Opbouwwerk worden bericht.

Dorien Winkels

WIE HET KLEINE NIET EERT ...

Onder deze titel gaf de VNG in 1979 een boekwerkje uit waarin de problematiek van de kleine kernen wordt behandeld. Uit allerlei ontwikkelingen blijkt echter dat niet zomaar van bovenaf de leefbaarheid van kleine dorpen wordt bevorderd. Het zijn de acties van "Verenigingen van Plaatselijk Belang", "Overleggroepen Kleine Dorpen" en Gemeenten, die zorgen dat gunstige regelingen en subsidies van toepassing worden zodat kleine dorpen kunnen blijven bestaan.

Opbouwwerkers in plattelandsgebieden kunnen profijt hebben van de ervaringen, studies en acties van bovengenoemde groepen.

Om het spoor aan te geven richten we de schijnwerper op enkele in het oog lopende activiteiten.

Werkgelegenheid en Leefbaarheid in de kleine dorpen

Onder deze titel is een rapport verschenen bij de "Vereniging Brede

Overleggroep Kleine Dorpen in Drenthe". Gert Jan Meijer deed een onderzoek in een deel van Zuid-West-Drenthe naar ontwikkelingen op gebied van werkgelegenheid, beroepsbevolking, overheidsbeleid, leefbaarheid en perspectieven voor de toekomst. Van belang zijn de in het laatste hoofdstuk aangegeven konklusies en aanbevelingen van de Drenthse Vereniging. Een deel gaat in de richting van de overheid:

- meer aandacht van Provincies en Gemeenten voor het scheppen van kleinschalige werkgelegenheid in de kleine dorpen
- decentralisatie van het economische en ruimtelijke ondernemingsbeleid en
- het afzwakken van de kernenhierarchie.

Aan Adviesinstanties voor het Midden- en Kleinbedrijf wordt gevraagd wat dichter bij de mensen present te zijn en het samen met de overheid voeren van een actief vestigingsbeleid t.b.v. de kleine dorpen. Als positieve ontwikkelingen worden beschouwd:

- de instelling van een provinciale vakaturebank voor de middenstand
- de extra investeringssubsidie van 20% voor de laatste kruidenier
- een onderzoek naar de toekomstkansen van kleinschalige werkgelegenheid (Prov. Drenthe), en
- de discussies m.b.t. de werkgelegenheid in kleine dorpen in het kader van het Streekplan.

Enkele suggesties zijn het opzetten van een vakaturebank van lege bedrijfsgebouwen en -terreintjes en het betrekken van kleine plaatselijke aannemers bij bouwprojecten.

Het rapport is voor § 7,50 te bestellen bij de functionaris van de Vereniging, Hans Elerie, Stationsstraat 11, 9401 KV Assen, tel. 05920-18018.

Wie meer wil weten over het behoud van de kleine school, buurtbusprojecten, boerderijenverbouw voor de huisvesting van 1 en 2 persoonshuishoudens of over basiskursussen voor dorpsbewoners kan daarvoor eveneens bij Hans terecht.

Rapport "De Doarpsbouwers" oftewel "De dorpsbouwers"

Het is gelukt 21 dorpsaannemers uit 3 aan elkaar grenzende friese plattelandsgemeenten als groep samen te laten werken bij de bouw van huurwoningen. Ieder apart krijgt geen kans maar samen kunnen ze een forse woning van 3½ VE (ontworpen door architect Zijlstra) bouwen met als totale stichtingskosten § 105.545,--. Bij deze prijs hoort een huur van § 425,-- per maand.

Voorwaarde is dat er verspreid over de 60 dorpen van de 3 gemeenten per dorp in blokjes van 2 gebouwd kan worden en dan per jaar minimaal in 5 dorpen. Gehoopt wordt dat de 3 gemeenten jaarlijks wel wat meer kunnen bouwen dan deze 10 woningen.

Voor 1982 hebben ze 32 woningwetwoningen toegewezen gekregen, maar volgens het Streekplan zouden het er 80 moeten zijn. De F.L.D.: Ferieniging Lytse Doarpen yn Fryslan (Ver. Kleine Dorpen in Friesland) heeft de nodige inspanning geleverd om deze samenwerking tussen dorpsaannemers te realiseren. Het is de beste oplossing om in de kleine dorpen nieuwbouw gerealiseerd te krijgen en vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Nu bouwtoewijzingen worden beknot zal meer gekeken worden naar duidelijke plannen en aantoonbare behoefte.

Of de Woningbouwverenigingen en -stichtingen - met hun vaak grote aannemers - op het aanbod in zullen gaan is nog de vraag. De laatste jaren hebben zij geen brood gezien in het bouwen in deze dorpen. Politieke druk en de nu op tafel liggende werkbare structuur zullen daar verandering in kunnen brengen. Evenals in Drenthe werkt de F.L.D. op velerlei gebied aan het behoud van de leefbaarheid in kleine dorpen. Zo zijn tijdens de laatste periode van de zes jaar durende Streekplanaffaire, veel positieve resultaten bereikt. Ter ondersteuning van de werkzaamheden van de "Dorpsbelangen" wordt naast het tijdschrift "Lytse Doarpepraet" een Handboek uitgegeven dat regelmatig wordt aangevuld met wetenswaardigheden op gebied van: ruimtelijke ordening, dorpshuizen, PTT, Sociaal Cultureel Plan e.d.
Kantoor F.L.D., Postbus 245, 9200 AG Drachten.

De overkoepelende organisatie van 5 Provinciale Verenigingen (waarvan 2 in oprichting: in Overijssel en Noord-Brabant) van Plaatselijke Dorpsbelangen en Plattelandsgemeenten is de

Landelijke Vereniging voor kleine kernen, Postbus 29,
3740 AA Baarn, tel. 02154-15357. Stafmedewerker is
H.J. van Paassen.

Het samenbundelen van groepen en individuen, die zich inzetten voor de leefbaarheid van kleine kernen en het koördineren en stimuleren van werkgroepen behoort naast studie, onderzoek en dokumentatie tot de doelstelling.

Wie met dorpsproblemen te kampen heeft en met de bewoners oplossingen zoekt zal hier terecht kunnen of verder op weg worden geholpen. Het niet opnieuw uit te hoeven vinden van het wiel kan ons werk uit handen nemen.

Greet Hettinga.

VAKBEURS SOCIALE WONINGBOUW

In de bouw géén toeters en bellen meer

170 exposanten op ongeveer 20.000 m². Vijf dagen lang een vakbeurs met er rond om heen activiteiten: een studiedag over goedkoper bouwen, een middag over financiering van de woningbouw, een jubileumcongres met (voormalige) bewindslieden, een ochtend over woonruimteverdeling en een discussiemiddag over de positie van de woningcorporaties. Te veel activiteiten om af te lopen en een te grote vakbeurs om overal even stil te kunnen blijven staan.

Het aardige van dit soort vakbeurzen is m.i. niet de beurs en de verschillende seminars die worden gehouden. De gehele entourage is veel belangrijker. De publicaties die ter gelegenheid van zo'n vakbeurs worden uitgegeven, het verhaal dat de bewindslieden weglaten en de uitlatingen die wel worden gedaan.

De bouwwereld is op de beurs in hoofdzaak aanwezig geweest, de aannemersbedrijven, ontwikkelingsmaatschappijen, bouwadviseurs, architecten e.d. Duidelijk is dat de boodschap van de demissionair minister Van Dam bij het bedrijfsleven in ieder geval overgekomen lijkt te zijn. De "toeters en de bellen" moeten eraf in de sociale woningbouw. Op de vakbeurs is een thema-expositie "Goedkope bouwplannen" te zien geweest. Verder op de beurs veel bedrijven

die zich presenteerden met allerlei verschillende bouw- en isolatiesystemen om tot energiebesparing te komen en ook bedrijven die stelden dat hun woningconcept het goedkoopst en efficiëntst was: kalkzandsteen, referentiewoningsysteem, de facetwoning, de betawoning, het GVS-systeem, de gestapelde groeiwoning enz. De bekende leuke snuffjes voor in huis ontbraken natuurlijk ook niet: allerlei geisers, vloer- en wandtegels, binnen- en buitendeuren, allerlei keukens, trappen, brievenkasten, de speciale Mosa woningwettegels e.d.

Ik denk dat het belangrijk is om er geweest te zijn. Om op zijn minst te weten welke (andere) mogelijkheden er liggen in de bouw. Opvallend is wel de tamme en volgzaam sfeer, die er in het algemeen rond zo'n vakbeurs hangt. Er moet bezuinigd worden, er moet goedkoper worden gebouwd en we moeten met minder. Plannen zonder franje. Slechts hier en daar een kritisch geluid over dreigende revolutie-bouw of over andere werkelijke kostenmakers in de sociale woningbouw, zoals de grondkosten. Weinig tegengeluid en in zo'n sfeer is het niet zo moeilijk voor Van Dam om te stellen dat huurachterstanden aangepakt moeten worden, zoals bij woningbouwvereniging Lieven de Key in Amsterdam.

Nog wat zaken die mij opvielen:

1. De vakbeurs weerspiegelt nog steeds de éénzijdige opvatting dat de nieuwbouw(productie) het criterium is voor een geslaagd volkshuisvestingsbeleid. Slechts af en toe vinden we iets terug van de mening dat de "toekomst volkshuisvesting in bestaande voorraad" ligt (b.v. de Financiële Telegraaf).
2. Woonruimteverdeling is een uiterst beperkt deel geweest van de Bouwrai 82 d.m.v. één seminar. Ten onrechte. Veel woningzoekenden zijn nog steeds op bestaande woningen aangewezen. Deels omdat nieuwbouw niet goedkoper is te maken en omdat deze nieuwbouw die gebouwd wordt jaarlijks maar 1 à 2% van de totale woningvoorraad uitmaakt.
3. De Werkplaats Bewoners Experimenten van de LOBH werd gehouden in een aparte zaal. Op de vakbeurs zelf is nauwelijks iets te zien geweest van belangenorganisaties van bewoners, van allerlei acties rond woonlasten en van bewonersdeskundigen. M.i. is het juist belangrijk in zo'n grote beurs dergelijke geluiden ook wat duidelijker voor het grote publiek naar voren te halen.
4. Zegge en schrijve ben ik één bedrijf tegen gekomen met attributen voor verbetering van de woonomgeving (banken, speelwerkhuizen, fietsenstellingen e.d.) en enkele bedrijven werkzaam voor goedkope bedrijfshuisvesting voor kleine bedrijfjes.

Informatie die best nog eens nagelezen zou moeten worden:

1. Bouw, Speciale uitgave Bouw-rai mei 1982, "Goedkoper bouwen".
2. Bijlage Cobouw "Sociale Woningbouw" (Dagblad voor de bouw-wereld)
3. Woningraad, mei 1982 (N.W.R.).
4. "Bouw eens onder de volkshuisvestingsprijs" en de beurskrant (N.C.V.I.).
5. Catalogus Bouw Rai 82 met veel adressen.

Hans Brugman

OPEN BRIEF
**AAN DE MINISTER VAN CULTUUR, RECREATIE EN
MAATSCHAPPELIJK WERK,
de opvolger van Van der Louw**

Drachten, 25 mei 1982

Excellentie,

Mag ik beginnen U van harte te feliciteren met Uw benoeming tot minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Ook al doet Uw benoeming tot 8 of 22 september mij denken aan die van een Kort-Verband-Vrijwilliger, het moet niet uitgesloten geacht worden dat dit een opstap is voor een langere periode.

Het lijkt mij toe, dat U een moeilijke start zult hebben op het ministerie van CRM, nu dat op verschillende fronten in opspraak is geraakt. En dan bedoel ik niet in de eerste plaats het gekraak rond het al dan niet voortbestaan van Uw ministerie, waarbij het slechts lijkt te gaan om de vraag "Hoe lang nog"; dat zal Uw tijd wel duren. Ik doel vooral op het feit dat Uw voorganger, de heer Van der Louw, zich een aantal krasse uitspraken heeft laten ontvallen, daarbij de publiciteit niet schuwend, waarmee hij het imago van hemzelf en daarmee van CRM geen goed gedaan heeft.

Uw voorganger heeft de nodige opschudding te weeg gebracht met uitspraken over zijn gemeenschapstakenplannen voor jongeren. Vooral de onhandige wijze waarop hij dat presenteerde, zonder overleg en zonder nuancering aan te brengen, heeft daarbij kwaad bloed gezet. Daarmee verdwenen de eventueel waardevolle elementen uit zijn plannen buiten beeld; een ieder struikelde languit over de minister heen. Het zal z'n bedoeling niet geweest zijn; maar het werkte averechts.

Ook op een ander terrein trad hij, voorzien van een botte bijl, in de publiciteit. In het TV-programma "Het Capitool" deed de heer Van der Louw uitspraken over het sociaal cultureel werk. Met name zijn uitspraken over het opbouwwerk trokken daarbij mijn aandacht. Het zou getuigd hebben van zorgvuldigheid en van visie, wanneer hij enerzijds de ondersteuning van "kansarme" bevolkingsgroepen door beroepskrachten in z'n algemeenheid te vuur en te zwaard verdedigd zou hebben. Anderzijds zou hij zijn collega van financiën tegemoet hebben kunnen treden door te stellen dat werk van slechte kwaliteit gekapt mag en moet worden; dat komt immers niet ten goede aan de mensen waarvoor het bedoeld is en kost wel een hoop geld.

Zorgvuldig omspringen met overheidsfinanciën vergt een genuanceerde visie op het uitvoerend werk. Door de vele verschillende verschijningsvormen over één kam te scheren maakte hij het zich in genoemde TV-uitzending wel erg makkelijk. Door het hele opbouwwerk te beoordelen aan de hand van één of twee voorbeelden van ondermaats werk - dat helaas voorkomt - doet hij het kwalitatief goede werk schromelijk te kort. Om het eens op Uw huidige ambt te betrekken, het gaat toch niet aan de ministers van dit land te beoordelen aan de hand van de meest illustere voorgangers

en collega's? Het zou al te eenvoudig zijn "de ministers" van dit land te (dis)kwalificeren als personen met te weinig deskundigheid op hun vakgebied, dronkaards die verkeerszuilen aanrijden, niet op belangrijke afspraken verschijnen, hun departement niet kunnen besturen. Al deze verschijningsvormen deden zich voor. Maar te zeggen dat dit voor "de" ministers geldt is onzinning. Ik neem aan dat dit tegenvoorbeeld U, gegeven Uw huidige ambt, wel aanspreekt. En ik hoop daarmee te bereiken dat U deze rede-nertrant niet van Uw voorganger over zult nemen.

Het is een stijlfiguur die wel "pars pro toto" wordt genoemd. Uw voorganger bediende zich daar veelvuldig van, waardoor hij meende het zich te kunnen permitteren geen genuanceerde visie op het opbouwwerk te hoeven hebben dan wel deze te ontwikkelen. Doordat hij deze stijlfiguur publiekelijk hanteerde, daarbij aansluitend bij opbouwwerkvijandige sentimenten en inspelend op noodzakelijke bezuinigingen, kreeg een en ander demagogische trekjes. Te vrezen valt dat gemeentebestuurders gevoelig zijn voor dit soort uitspraken, en ze van harte aangrijpen om op lokaal niveau "beleid" te maken.

Begrijpt U mij goed: kritiek op het werk is mogelijk, in voorkomende gevallen zelfs terecht. Een beleid ontwikkelen waarin het uitvoerend werk genuanceerd wordt benaderd, is daarvoor noodzakelijk. In die zin hoop ik van U meer te kunnen verwachten dan van Uw voorganger.

Gemakkelijke uitspraken die de lachlust opwekken of boer-met-kiespijn-reacties uitlokken kunt U gerust overlaten aan heren als Komrij en Blokker. Zij doen hún werk goed. Doet U het Uwe goed, en propageer een lokaal beleid waarin bevolkingsgroepen die hard geconfronteerd worden met bezuinigingen (waaronder werklozen, buitenlanders, de laagstbetaalden, "kansarmen") niet dubbel gepakt worden doordat ook nog eens op belangenondersteunend opbouwwerk bezuinigd wordt.

Maarten Snel

CITATEN TER ONDERSTEUNING VAN HET BELEID IN DE TACHTIGER JAREN

"De armoede onder de volksklasse verergerde in de loop van de jaren tachtig ... sterk onder invloed van de teruggang in de economie." Deze zo actuele aanhaling heeft betrekking op de periode 1780-1795. "de handel", zo weet de schrijver verder te melden, "leed zware verliezen"; de schamele gemeente verloor door de stagnatie het dagelijks brood en de gegoede stand kromp zijn bestedingen in. Duidelijk zal zijn dat in een dergelijke situatie ook de liefdadige instellingen (die toen m.n. Sociale Dienst speelden) in grote moeilijkheden verkeerden.

Er zijn echter ook voordelen te melden, volgens de auteur van

"Armoede en Arbeidswang", en hij vervolgt:

"Een gelukkig effect van deze situatie, zij het niet op korte termijn voor de behoeftigen, was dat de fouten van het tot nu gevolgde systeem van armenzorg scherper aan het licht traden en dat de noodzaak om in plaats van passieve bedeling een meer constructieve benadering van het armoede probleem te stellen steeds meer werd ingezien. Het verschaffen van arbeid was een meer positieve aanpak van het vraagstuk van de chronische werkloosheid bij hen die zelf hun kost wilden verdienen, en bij de categorie mensen die in ledigheid en goed vertrouwen rekenden op de blijvende onderstand van de charitatieve instellingen.

Mede onder invloed van de economische-patriottische beweging kwamen instituten tot werkverschaffing in het centrum van de belangstelling te staan. Hierdoor zouden, naar men verwachtte, niet alleen de toenemende kosten van onderstand gedrukt kunnen worden, maar zou ook een heilzame pedagogische werking kunnen uitgaan op de houding van de arme."

Experimenten in de tachtiger jaren.

Hoewel er zeer aanmerkelijke, onvergelykbare, verschilpunten zijn tussen de (vroeg-kapitalistische) periode die hier beschreven wordt en anno 1982, zijn er ook belangrijke overeenkomsten, t.w. een economische crisis van diepgaande aard, alsook op handen zijnde belangwekkende technologische ontwikkelingen. Een andere overeenkomst is uiteraard de gebrekkige wijze waarop de samenleving reageerde op de felle problemen. Hoewel, er was toch ook al sprake van zeker psychologisch inzicht. Zo waarschuwde J. van Heukelom in 1781, dat werkverschaffing altijd voor de betrokkenen attractief gemaakt moest worden, omdat afgedwongen arbeid "hen meer weerbarstig dan leerzaam zoude maken". Een inzicht dat in 1982 nog net op tijd de danmalige Minister A. van der Louw zal bereiken bij de definitieve vormgeving van zijn meewerkplannen voor jongeren.

Zoals thans, vonden twee eeuwen geleden ook op de stadhuizen diepgaande besprekingen plaats over de toestand. Zo werd in de gemeentevergaderingen van Enkhuizen op 10 en 27 december 1779 reeds over een voorstel tot de oprichting van een "werkhuis" gesproken. Hetgeen uiteraard leidde tot de instelling van een Raadscommissie die over de aangelegenheid nader rapport moest opstellen. U ziet er is niets mis. En in de vergadering van 6 mei 1780 wordt positief over de rapportage en het voorstel besloten. (N.b.: hier is wel een opmerkelijk verschil met de lokaal bestuur-

lijke realiteit van heden, gegeven het feit dat er slechts een termijn van krap vier maanden ligt tussen instelling der commissie enerzijds en rapportage en raadsbesluit anderzijds).

Het gemeentelijk akkoord was vooral ingegeven door de overweging dat aldus de druk op de armenkas zou verminderen en men voorts hierdoor een wapen zou hebben om degenen aan banden te leggen "die door eigen schuld en vadsigheid ballasten der samenleving geworden zijn." En ten slotte: "De magistraat verwachtte, dat na oprichting van het werkhuis, de betrokken initiatiefnemers alle personen die daartoe in aanmerking kwamen, hiernaar zouden verwijzen op straffe van verlies van ondersteuning bij weigering". Voor wie de hedendaagse politieke discussie volgt, zal het duidelijk zijn, dat het er nog zeer om gaat spannen of er binnenkort nog verschil zal zijn tussen toen en nu.

Voor sommigen wellicht geruststellend: ja, er werden beroepskrachten aangetrokken om de projecten vorm te geven. En voor wie dan nog door wil vragen: ja, vrouwen werden achtergesteld, althans de vrouwelijke functionaris kwam al rap onder supervisie van een schoolhoofd (man) te staan, omdat "de directie en het bestier over zodanig een aantal meest ongeschikte en qualijk geëduceerde kinderen een te zware taak is voor een vrouwspersoon".

"Armoede en arbeidsdwang" bespreekt voorts projecten en initiatieven in Dordrecht, Tiel, Groningen, Nijmegen, Leeuwarden, Maastricht, Middelburg enz., tot en met het Utrechtse genootschap "Door Oefening Beschaafder".

In een macro-analyse in het begin van het boek voert de schrijver "de onmacht van de Nederlandse industrie om zich los te maken van de traditionele produktie-methoden" en het "gildenwezen" als belangrijke oorzaken van de situatie rond 1780 aan. En daarnaast - o wonder - is er het feit dat de kapitaalkrachtige instanties en personen er niets in zien in eigen land (laag-rendend) te investeren. De Utrechtse hoogleraar Van Hamelsveld hekelt de "veele Kapitalisten, die van hunne interessen onbekrompen leven en verder niets doen!"; en hij wekt hen op om maar eens "werkzame leden der maatschappij" te worden i.p.v. uitsluitend overzee te investeren.

De geschiedenis herhaalt zich nooit.

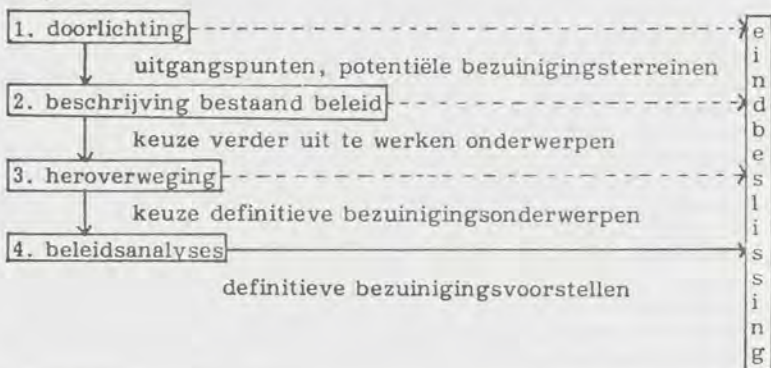
Voor de stille tijd: Armoede en Arbeidsdwang, werkinrichtingen voor "onnutte" Nederlanders in de republiek 1760-1795, een mentaliteits-geschiedenis, H. van den Eerenbeemt, Nijhoff, 's-Gravenhage, 1977.

Wil van de Leur

BEZUINIGEN: EEN NIEUW SOORT GEMEENTEBELEID?

In diverse nummers van het tijdschrift *Beleidsanalyse gemeeten* (BAG) wordt ingegaan op de problematiek van de gigantische bezuinigingsoperaties, die de gemeenten moeten doorvoeren. Dit geldt met name voor de grote en middelgrote gemeenten waar problemen rond woningnood, culturele minderheden etc. hand over hand toenemen. Met name de BAG-nummers 22 en 23 (februari-meï 1981) zijn van belang. Ze handelen over de BAG-conferentie "Stapje terug (g)een probleem".

Bezuinigingen door gemeenten wordt in eerste instantie gepresenteerd als een rationeel proces, dat even planmatig en doelgericht moet plaatsvinden als het ontwikkelen en invoeren van nieuw beleid. Dit wordt "planning for decline" genoemd of decrementele beleidsvorming (tegenover de door Peper in zijn proefschrift beschreven incrementele variant die op groei van budgetten en uitgaven gericht was). De BAG-studiegroep "model-meerjarenbelegroting" schetst een "ideale" aanpak (nr. 22, blz. 7) die er als volgt uitziet:

Wethouder Rosenberg van de gemeente Utrecht is het niet eens met deze "ideale" integrale aanpak. Hij ziet meer in een sectorale benadering waardoor je ambtenaren directer kunt aanspreken op hun verantwoordelijkheden.

Men constateert dat bezuinigen pijn doet. Het is ook voor bestuurders en ambtenaren vaak een onwennige werkwijze, mede omdat niemand dat geleerd heeft. Men stelt dat de noodzaak tot bezuinigingen overtuigend moet worden aangetoond en dat bezuinigingsbeleid niet gebaseerd mag zijn op de formele macht van het gemeentebestuur. A.H. Berg, projectleider bezuinigingen bij de gemeente Rotterdam, vrees "botte-bijl-methoden" als onvoldoende aandacht wordt geschonken aan de veranderingsstrategische component van bezuinigen. De gemeentelijke overheid is een netwerk van onderling afhankelijke organisaties, die vanuit verschillende machtsposities en belangen wisselende coalities aangaan. Binnen zo'n netwerk sorteert men het meeste effect door de bezuinigingsoperatie op consensus van de betrokkenen te oriënteren. Hierbij moet men rekening houden met de volgende uitgangspunten:

1. de noodzaak moet door alle betrokkenen worden ingezien,
2. alle betrokkenen moeten worden gemotiveerd om mee te werken,
3. het beleidsproces moet permanent worden "gemanaged".

Aldus A.H.Berg in het artikel "Bezuinigen; een ingrijpende verandering" (M&O nov./dec.1981, nr.6).

Jelle Dijkstra

WERKVERBAND ONDERWIJSOPBOUWWERK IN VOORBEREIDING

Op basis van een gesprek met medewerk(st)ers van het WPRO (werkverband van plaatselijke en regionale onderwijsadviescentra) enerzijds; en al voor de oprichting van het Platform Opbouwwerk geuite wensen van enkele plaatselijke instellingen anderzijds; peilt het Platform momenteel de interesse in een Werkverband Onderwijsopbouwwerk.

Daartoe zijn allereerst de instellingen aangeschreven die betrokken zijn bij het lopende onderwijs-stimuleringsbeleid, maar ook meer spontane projecten op het gebied van onderwijs-opbouwwerk kunnen deelnemen.

Naar zich-uit de eerste reacties- laat aanzien wordt het belang van een samenwerkingsverband m.n. op twee fronten gezien:

- informatie-uitwisseling m.b.t. de ontwikkeling van projecten, methodiek-vragen en praktijk-problemen.
- het rijks-(en m.n. CRM-beleid) inzake onderwijs-opbouwwerk.

Zoals bekend zal het huidige stimuleringsbeleid in 1983 worden omgezet in een voorrangsgedebieden-beleid. Eén van de vragen die zich daarbij voordoen is de positie van het C.R.M.-aandeel in de nieuwe situatie. Er zijn signalen dat dit departement een nogal minimalistische opvatting heeft over haar aandeel in het onderwijs-stimuleringsbeleid, zowel in beleidsmatig opzicht als in de financiële onderbouwing daarvan.

Wat dreigt is kortweg een herhaling van de departementale "policy" zoals die zich afspeelde rond het opbouwwerk in de stadsvernieuwing. Daar werd -na een aanvankelijk bezielende CRM-impuls- na enkele jaren het instrumentarium stukje bij beetje weer afgebroken onder toenemende verwijzing naar het "vak-" department VRO.

*Inlichtingen:
Platform Opbouwwerk,
Bart Lammers,
Mauritslaan 26,
2582 LS Den Haag.
te. 070-521354*

BUNDEL BEWONERSERVARINGEN MET VERKEERS-PROBLEMEN

Mede met het oog op het onlangs gehouden - twee jaarlijkse - verkeersveiligheidscongres heeft het Samenwerkingsverband Verkeer-(sveiligheid) van het Platform Opbouwwerk een aantal ervaringen bijeen gebracht van bewoners-groepen en opbouwwerk met verkeersproblemen en de activiteiten en acties om deze tot een oplossing te brengen.

De geïllustreerde bundel bevat zowel artikelen over acties die ingebed lagen in bredere doelstellingen, zoals stadsvernieuwing-projecten, als ook meer specifieke acties m.b.t. overmatige geluidshinder, strijd tegen het vervoer van gevaarlijke stoffen door de buurt en probleem-situaties in nieuwbouw-wijken. Evenmin ontbreekt het verslag van een taai veldslag met "de ambtenarij" over 1½-tegel-breedte van een stoep meer of minder.

Deelnemers aan het Platform Opbouwwerk krijgen één exemplaar gratis toegezonden. Voor het overige is de bundel verkrijgbaar tegen overmaking van \$ 7,90 (incl. porto) t.n.v. Platform Opbouwwerk, onder vermelding "Bundel Verkeer" op bankrekening nr. 67.48.00.109.

OPBOUWWERK MINDERHEDEN IN FRIESLAND

Door de slechte sociaal-ekonomische positie van de kulturele minderheden, komen ze ondermeer op het terrein van de (volks-)huisvesting, het onderwijs en de werkgelegenheid danig in de knel. Tegelijkertijd kan worden gekonstateerd dat de groepen minderheden de problemen binnen deze beleidssectoren voor een belangrijk deel onaangeroerd laten. "Kennelijk is de energie van de verschillende groepen en die van de opbouwwerker in z'n geheel besteed aan de identiteitsactiviteiten en last, but not least, aan het scheppen van de minimale voorwaarden om de organisaties draaiende te houden." Aldus de konstatering van het Leeuwarder opbouwwerk. In de nota van het Centraal Orgaan Leeuwarden, getiteld: "Belangenbehartiging kulturele minderheden: een voorstel", wordt het dan ook noodzakelijk geacht de in Leeuwarden woonachtige groepen minderheden in staat te stellen - op experimentele basis - een opbouwwerker aan te trekken. De aan te stellen opbouwwerker wordt uitsluitend belast met de ondersteuning en stimulering van activiteiten rond belangenbehartiging binnen de sectoren onderwijs, huisvesting en werkgelegenheid. Bij de opzet van een dergelijk experiment is het van groot belang dat de betrokken groepen gezamenlijk penetreren in wonen, weten, werken, zoals ze in de ontwerp minderhedennota van het Ministerie van Binnenlandse zaken worden genoemd.

Immers, "de belemmerende factoren binnen de drie beleidssectoren treffen niet één bepaalde minderheidsgroep", aldus de samenstellers van de nota. Daarnaast wordt het van groot belang geacht dat de "territoriale kaders" zoveel mogelijk worden ingeschakeld. De problemen van de minderheden kunnen onmogelijk los gezien worden van de problemen van de meerderheid van de Leeuwarder bevolking.

Zeker indien de groepen minderheden zich nadrukkelijk gaan bezighouden met belangenbehartiging. Het NIMO is gevraagd ten behoeve van het experiment onderzoek te verrichten. Het is immers van belang de ervaringen die binnen het projekt worden opgedaan te generaliseren.

Tenslotte wordt de vraag gesteld of het gerechtvaardigd is een dergelijk experiment in een stad als Leeuwarden te honoreren, aangezien de aard en omvang van de problemen in Leeuwarden onvergelykbaar zijn met die in de grootste steden van ons land. In de nota wordt gesteld dat "het ondersteunen van groepen kulturele minderheden in steden met een - relatief - beperkte concentratie van deze groepen zeker gerechtvaardigd is. Immers, de ondersteuning zal effectiever kunnen zijn in vergelijking met steden met een hoge concentratie. Daarnaast kan door een adequate ondersteuning in steden zoals Leeuwarden wellicht voorkomen worden dat de verhoudingen tussen de meerderheid en de minderheden verstoord worden, waardoor de oplossing van de problemen van de kulturele minderheden sterk belemmerd wordt".

Het voorstel van het Leeuwarder opbouwwerk is inmiddels aan de betrokken groepen, het gemeentebestuur van Leeuwarden en het directoraat kulturele minderheden van C.R.M. voorgelegd. Het al dan niet honoreren van het experiment is voor een niet onbelangrijk deel afhankelijk van de vraag hoe het minderheid beleid in de provincie Friesland gestalte krijgt. Na een konflikt met de Marokkaanse Organisatie in Friesland besloot het Ministerie van C.R.M. de kategoriale Stichting voor Buitenlandse Werknemers in het Noorden op te heffen. De vraag is

thans aan de orde hoe de "herstructurering" van het welzijnswerk voor de buitenlanders moet worden georganiseerd. Twee opties zijn daarbij te onderscheiden. De regionale stichting benadrukt het belang van het tweedelijns werk. De afdeling buitenlanders van C.R.M. blijkt hiervan niet afkering te zijn. Groepen buitenlanders, lokale instellingen, de betrokken gemeentebesturen en Gedeputeerde Staten van Friesland opteren daarentegen voor het eerste lijnswerk.

Eerst dient het uitvoerend werk goed te worden toegerust alvorens de tweede lijn te bewerktuigen, aldus deze opvatting. Inmiddels hebben de P.v.d.A-kamerleden De Pree en Buurmeijer over deze kwestie vragen gesteld aan de staatssecretaris van C.R.M.. Naar verluidt zal C.R.M. begin juni haar standpunt kenbaar maken.

Jim Schuyt

REAKTIE NIMO OP GEMEENSCHAPSTAKENPLAN

Evenals verschillende andere organisaties (o.a. N.V.V.j.c., K.W.J., Gelderse Stuurgroep Werkloosheid, Secretariaat Arbeids-Projecten, Gamma) heeft ook het Nimo gereageerd op het Gemeenschapstakenplan van Minister van der Louw.

In de reactie wordt o.m. stil gestaan bij de betekenis van het opbouwwerk voor de aanpak van de (jeugd)werkloosheid.

Afhankelijk van de vraag wat er na de kabinetsskrisis gaat gebeuren met dit gemeenschapstakenplan, wil het Nimo tesamen met het uitvoerend opbouwwerk zich sterk maken om het plan in een andere richting om te buigen.

Teneinde de discussie hierover in het opbouwwerk te stimuleren, volgt hieronder een korte samenvatting van de Nimo-reactie.

In uw discussienota wordt uitgebreid stil gestaan bij de vele negatieve gevolgen van langdurige werkloosheid. U spreekt in dit opzicht van een "vicieuze cirkel" die doorbroken moet worden.

Toch valt uw nota ons inhoudelijk tegen. Eigenlijk zegt u het zelf af: het plan beoogt slechts een bijdrage te leveren aan de bestrijding van gevolgen van werkloosheid en formuleert daarmee nog geen werkgelegenheidsbeleid.

Dat voor al die werkloze jongeren op de korte termijn geen banen gekreëerd kunnen worden, zijn we met u eens. Maar het gaat er naar onze overtuiging wel om dat bewindslieden een beleid maken waarin uitzicht wordt geboden op blijvend en zinvol werk. Wij bepleiten daarbij met nadruk, dat er vooral ruimte gekreëerd wordt voor initiatieven van onderop. Talloze initiatieven zijn op dit moment reeds gaande, zowel van jongeren zelf als vanuit hun organisaties.

Voor ons is dan ook onbegrijpelijk dat in dit plan aan die bestaande praktijk van projecten en initiatieven, gericht op werken al dan niet met behoud van uitkering, vrijwel voorbij gegaan wordt. Het merendeel van deze activiteiten richten zich juist op maatschappelijk zinvol werk en leggen feitelijk een verborgen werkgelegenheid bloot.

We hadden dan ook liever gezien dat uw plan was opgenomen in het werkgelegenheidsplan van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waardoor de door u bepleite samenhang met de

hoofdstukken zes (jeugdwerkplan), zeven (werken met behoud van uitkering en terugploegen van uitkeringen) en elf (regionale en lokale initiatieven), duidelijker wordt. In het gemeenschapstakenplan, zoals het nu wordt gepresenteerd, ontbreekt die samenhang.

In uw nota wordt naar onze mening ook te gemakkelijk heen gestapt over een groot aantal beperkingen die verklaren waarom allerlei projecten voor werken met behoud van uitkering met zoveel moeite tot stand komen en in stand worden gehouden. Daarover wordt in uw nota nauwelijks gesproken en we zijn er dan ook van overtuigd dat het gemeenschapstakenplan, zoals het nu voor ons ligt, wanneer het wordt gerealiseerd, dezelfde problemen oproept waar de bestaande praktijk nu mee te kampen heeft. Door die problemen zo gemakkelijk te ontkennen wordt de bestaande praktijk in feite gediskwalificeerd. In uw nota ligt het dan voor de hand dat de overheid de bevoegdheid kan opeisen om voortaan uit te maken welke initiatieven en projecten wel of niet door werklozen mogen worden ondernomen. Dat lijkt ons de omgekeerde weg inslaan. Het probleem ligt niet zozeer in de bevoegdheden, dan wel in de genoemde beperkingen. Wij zijn ervan overtuigd dat het ondersteunen en stimuleren van de bestaande praktijk een betere weg is.

Hiermee komen we ook bij de betekenis van opbouwwerk, of breder sociaal-kultureel werk voor de aanpak van (jeugd-)werkloosheid. In uw nota wordt veel ruimte geschapen voor het sociaal-kultureel werk. Er wordt echter wel voorbij gegaan aan ontwikkelingen binnen het opbouwwerk en het sociaal-kultureel werk op dit terrein. Juist met het structurele worden van de werkloosheid groeit het inzicht dat opvang, vrije tijdsbesteding en in zekere zin ook kwalificatieverhoging niet geheel meer voldoen aan de behoefte van groepen werklozen aan zinvol werk. In toenemende mate ervaren wij dan ook dat er vanuit het opbouwwerk en sociaal-kultureel werk gezocht wordt naar wegen om veel direkter werkgelegenheidsinitiatieven te ondersteunen en te stimuleren, vanuit het inzicht dat werk waaraan grote maatschappelijke behoefte is ook feitelijk ruim voorhanden blijkt.

Wij zijn ervan overtuigd dat met het gemeenschapstakenplan concurrentie wordt aangedaan aan bestaande of zich ontwikkelende werkprojecten. Bovendien rijst bij ons de vraag in hoeverre het gemeenschapstakenplan de afbouw van werkgelegenheid in gemeenten onder druk van bezuinigingen niet mogelijk maakt of bevordert. Wij achten het dan ook niet denkbeeldig dat gemeenten als directe werkgeefster dan wel als subsidiënt van bijvoorbeeld opbouwwerk of sociaal-kultureel werk gebruik van het gemeenschapstakenplan gaan maken bij bezuinigingsoperaties.

Wij zouden willen bepleiten dat uw Ministerie haar invloed gebruikt om plannen te maken in het perspectief van het bevorderen en creëren van werkgelegenheid, nieuw en permanent werk waaraan maatschappelijke behoefte is. Dat zou betekenen dat aansluiting wordt gezocht bij de bestaande praktijk van plannen en initiatieven van mensen zonder werk.

Henk Weijnen

IDEEËN EXPERIMENTEN VOLKSHUISVESTING MOETEN NOG UITGEWERKT

"De bedoeling is een korte en flitsende werkbijeenkomst, die een stapel plannen oplevert" aldus de uitnodiging voor het bijwonen van de werkplaats bewoners experimenten op 14 mei j.l. Met de stapel plannen zou de kersverse stuurgroep experimenten volkshuisvesting worden bestookt, teneinde zoveel mogelijk experimenten te krijgen die hun oorsprong bij bewoners(organisaties) vinden. Een goed streven van de initiatiefgroep, die gevormd wordt door ondermeer de werkgroep 2000, de Landelijke Organisatie Belangengroepen Huisvesting, de architectencoöperatie Marge en de Planwinkel Delft. Immers, in de door staatssecretaris Lange-dijk ingestelde stuurgroep zijn de gevestigde belangen, zoals de verhuurders, in ruime mate vertegenwoordigd, terwijl de middelen die de stuurgroep ter beschikking heeft voor het honoreren van experimenten uiterst beperkt zijn. De tussen de veertig en vijftig aanwezigen werden over een aantal groepjes verdeeld waarin over de meegebrachte ideeën kon worden gesproken. De gehoopte stapel nieuwe experimenten in spé heeft de bijeenkomst niet opgeleverd. Zeker geen voorstellen die zo op het bordje van de Stuurgroep gedeponereerd kunnen worden. De meesten waren niet zozeer beladen met nieuwe voorstellen naar Utrecht afgereisd, maar om te luisteren naar die van anderen.

*Kontaktadres initiatiefgroep:
Predikherenkerkhof 13
3512 TJ Utrecht
telefoon: 020-223505
030-322522*

OPBOUWERK EN KADERVORMING

Het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland organiseert op 17 juni een thema-bijeenkomst over opbouwwerk en kadervorming. Veel opbouwwerk(st)ers werken direkt of indirekt aan kadervorming met bewoners-groepen. Het thema afhankelijkheid/onafhankelijkheid speelt daarbij een grote rol: welke afhankelijkheid maakt onmondig, onzeker, machteloos; is het ook mogelijk dat afhankelijk zijn je creatief maakt, solidair en je de moed geeft op te komen voor belangen? Een ingewikkeld en ook persoonlijk thema. Opbouwwerk(st)ers die geïnteresseerd zijn in dit onderdeel van hun taakstelling worden verzocht contact op te nemen met het *Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland, Singel 272, Dordrecht* telefoon: 078-141443

MELDPUNT BERAADSGROEP OPBOUWERK

Bij het meldpunt van de Beraadsgroep Opbouwwerk zijn al enkele aanmeldingen binnen gekomen van instellingen voor opbouwwerk om medewerking bij, c.q. een beoordeling van lokale subsidie-problemen. De Beraadsgroep heeft onlangs in een vergadering nader overlegd over de vraag in welke situaties zij al dan niet in zal gaan op gesignaleerde problemen. Tevens is overleg gevoerd met het Bureau van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Het adres van het meldpunt is: *Christine Lie, Nimo, Havensingel 8, 5211 TS 's-Hertogenbosch, tel. 073-137295.*

TUSSEN DROOM EN DAAD LIGGEN WETTEN EN PRAKTISCHE BEZWAREN

Het leek zo makkelijk. Benoem in een vernieuwingsgezind klimaat een onafhankelijke beraadsgroep van deskundigen. Laat hen hun idealen over welzijn en welzijnswerk toetsen aan de werkelijkheid. Een kritische Knelpuntennota is het voorspelbare resultaat. De aanbevelingen vormen een uitvoerig en heterogeen wensenpakket waar voor elk wat wils in zit: Vernieuwing van het welzijnsbestel door middel van

- decentralisatie
- en plannen
- en andere financieringsstromen

zodat er meer samenhang

meer democratisering

en grotere effectiviteit/efficiëncy zal komen.

Het vervolg kent ieder in grote lijnen: rijksbijdragereregelingen, Kaderwet, experimenten. De peetvader van het Nederlandse opbouwwerk, Dr. Gradus Hendriks, stelde op 10 maart j.l. in een openbare lezing zich hardop de vraag: "In hoeverre heeft de welzijnsplanning ons dichterbij doelen van harmonisatie en democratisering gebracht?" Hij concludeert dan dat de plaatselijke welzijnsplannen tot nu toe een zaak van teveel regels, structuren, procedures en verordeningen is. De mensen waar het om te doen is laten het afweten, "want hun ideeën, problemen en belangen zijn niet het uitgangspunt in de planning geworden".

Hoe komt dat nu? De Knelpuntennota-schrijvers ventileren in een gesprek met het Welzijnsmaandblad (nov. '79) hun teleurstellingen. Zij sommen een reeks van oorzaken op, waarbij zij vooral -gezien hun posities niet zo vreemd- de blik richten op stroefheden, compromissen en politieke weerstanden op het nationale vlak:

- ze constateren een versmalling van de reikwijdte: het is een CRM-zaak geworden i.p.v. een omvangrijke vernieuwing die ook geldt voor beleidsterreinen als justitie, onderwijs of volksgezondheid.
- ook een verschuiving vindt plaats van middel naar doel: decentralisatie van bevoegdheden werd een waarde op zich i.p.v. een instrument voor vernieuwing.
- een versmalling van het democratiebegrip is opgetreden. Het werd slechts democratisering van welzijnsinstellingen, m.n. hun organisatiestructuur.
- zij noemen ook de negatieve invloed van de bezuinigingen en een ander kabinet met andere bewindslieden dan Den Uyl, Meyer en Van Doorn.
- zij zien ook de taaiheid van centralistische structuren binnen het particulier initiatief en binnen de rijksdienst.
- tevens constateren zij in het verdere verloop een overschatting van het politiserend vermogen van lagere overheden. Hier steken zij ook de hand in eigen boezem.

Maar met deze redenen: argeloosheid, conjunctuurschommelingen en het jarenlang getouwtrek in Den Haag is nog onvoldoende verklaard waarom deze vernieuwingspoging dreigt te verzanden, of reeds verzand is. Twee recente onderzoeksrapportages helpen de blik richten naar het gemeentelijke vlak, waar in 800-voud de worstelpartij thans gekopieerd wordt. *)

Het SHF/NRMW onderzoek richtte zich op drie gemeenten: Assen, Spijkenisse en Oss. De wijze van onderzoek is nadrukkelijk deductief: vanuit een theorie over bestuurlijke besluitvorming en achtergestelde groeperingen wordt geopereerd. De onderzoekers bezien of

de veronderstelde verbanden zich inderdaad ook in de werkelijkheid manifesteren. Hun aandachtspunt wordt gevormd door de subtiele machtsmechanismen gehanteerd door de "plaatselijke elite" van vertegenwoordigers van geprofessionaliseerde welzijnsinstellingen en gemeente-bestuurders. De onderzoekers noemen deze subtiele vormen van machtsmisbruik "non-decision-making". Daar is eigenlijk geen goede nederlandse term voor, "buiten-de vergaderorde-blijven" dekt het enigszins. De onderzoekers noemen drie voorbeelden van dit mechanisme:

- de machtshebbers weten het zo te spelen dat eventuele voorstellen tot verandering er toch zo uit komen te zien dat het in hun eigen belang is
- sommige mensen worden bewust uitgesloten van het proces van besluitvorming
- mensen die iets willen veranderen, zien er van af omdat ze verwachten dat zo'n voorstel het toch niet zal halen.

De mate waarin dit mechanisme gehanteerd wordt hangt huns inziens af van: "de hoeveelheid macht waarover de elite beschikt, de doeleinden van politieke partijen en de politieke verhoudingen". Interessant is de opsomming van verschijningsvormen om "vers p.i." (de term is van Til Gardeniers, bedoeld worden relatief ongeorganiseerde groeperingen welke dikwijls fundamentele vernieuwingen willen), in het plaatselijke welzijnsbestel buiten te sluiten. De onderzoekers onderscheiden een viertal blokkade methoden:

1. De toegangsblokkade, dat is de manier waarop plancommissies worden samengesteld en de eisen waaraan groepen moeten voldoen om voor subsidie in aanmerking te komen.
2. De behoefteblokkade, dat is de manier waarop de behoefte van de bevolking geïnventariseerd wordt en de mate waarin de bevolking wordt gehoord.
3. De doeleindenblokkade, dat is de voorrang resp. achterstelling die behoeften van bepaalde groepen de facto in het beleid krijgen.
4. De subsidie blokkade, de wijze waarop de subsidieverdeling tot stand komt.

In alle onderzochte gemeenten, de een meer dan de ander, de een anders dan de ander, kan de werking van een of meer blokkaden aangetoond worden.

De waarde van het onderzoek ligt niet in het uitwerken van levensvatbare alternatieven of concrete suggesties voor de bedreigde groepen om een poot tussen de deur te krijgen. De onderzoeksaanpak heeft beperkingen. Er is vooral papier nagevlooid op vooronderstellingen bevestigende, dan wel ontkennende elementen. De gemeenten komen nauwelijks uit de verf, evenmin motieven, invloeds patronen, conflicten in het feitelijk vergadergedrag van de betrokkenen. Aanvullende interviews met sleutelpersonen lossen dit niet op.

Toch is het een intelligent en dwingend rapport. Met een priemende vinger worden allerlei bedoelde dan wel onbedoelde buitensluit-mechanismen in de praktijk van de welzijnsplanning aangewezen. Onbarmhartig wordt getoond hoe deze bedoelde vernieuwingspoging ook weer niet de bekende achterstandsgroeperingen bereikt.

In de tweede serie deelrapporten van het SCP is de toon vooral anders, alsmede de onderzoekopzet. De kracht ligt hier in een uitgebreide beschrijving, stap voor stap, van het jarenlange planningsproces zoals zich dat voltrekt in de 11 proefgebieden waar integrale planning à la de Kaderwet uitgeprobeerd wordt. Ook hier worden vele tekortkomingen en gebreken geconstateerd, successen op deel-

gebieden trouwens ook. De opdrachtgever, dat is de Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten specifiek welzijn, wenste een brede beschrijving met speciale aandacht voor aspecten van samenhang, democratisering, effectiviteit en efficiency. Dit resulteert in uitvoerige case-beschrijvingen en proces/productanalyses. Een eerste serie beschrijvingen verscheen eerder, alsmede een interim-totaalrapport.

In 1982 is een derde serie, tevens eindrapport voorzien.

Conclusie uit het materiaal van SHF/NRMW en het SCP is dat adequate welzijnsplanning nog een lange weg vergt. Ambtenaren, zo blijkt, hebben een belangrijke invloed, politici zijn nog nauwelijks ingespeeld op alle ins en outs. Er is onvoldoende inzicht, deskundigheid en ervaring daar voor een goed werkend stelsel thans. Jammer is het dan dat C.R.M. door de circulaire democratische planning af te bouwen nu al de oude schoenen weg doet. De nieuwe knellen aan alle kanten.

Harry Broekman

** De 10 SCP boekjes kosten f 5,- per stuk en zijn te verkrijgen bij het Documentatiecentrum Overheidspublicaties, Staatsuitgeverij Den Haag. Het Sociaal en Cultureel Planbureau rapporteerde over Heerenveen, Odoorn, Almelo, Arnhem, Breukelen, Purmerend, Gouda, regio de Bevelanden, Beek en Donk, regio Oostelijk Mijngedied. Het SHF/NRMW rapport (dec 1981) is te verkrijgen bij de Nationale Raad Maatschappelijk Welzijn te Den Haag (070-552247) of het Sociaal Hoger Onderwijs Friesland (058-151015), vragen naar P.Miesyerus of M.de Greef). Titel: "Kenniss van Macht".*

DE REPRESENTATIEVE ELITE

Als een bewonersactie niet goed in de kraam van de (lokale) overheid te pas komt, krijgen bewonersgroepen vaak de - retorische - vraag voor de voeten geworpen "wie vertegenwoordigt u eigenlijk". Bestuurders hebben immers het liefst te maken met hanteerbare groepen die gerechtigd zijn "namens" een bepaalde groep te praten. Over het algemeen wordt er van uitgegaan dat het de voorhoedes zijn die zich organiseren en op hoorzittingen e.d. acte de présence geven. Het feit dat deze groepen niet "representatief" zijn heeft gevolgen voor hetgeen op dergelijke bijeenkomsten te berde wordt gebracht. De uitkomsten worden erdoor vertekend.

In opdracht van het stadsgewest Tilburg onderzocht B. van der Tuuk het effect van selectieve deelname aan inspraak. Uit het onderzoek blijkt dat insprekers een selectieve groep zijn, ondermeer qua opleiding, beroepsnivo en sociaal economische status. Insprekers - aldus Van der Tuuk - vormen een selectieve groepering uit de bevolking op basis van een aantal achtergrondskennmerken. Deze achtergrondskennmerken zijn echter niet van invloed op de opvattingen van de insprekers. Insprekers en bevolking verkondigen over verreweg de meeste punten dezelfde mening. Niet representatieve deelname leidt toch tot representatieve resultaten.

B. van der Tuuk, de representatieve elite. Uitgave vakgroep sociologie van de ruimtelijke ordening van de Katholieke Hogeschool te Tilburg.

Prijs: \$ 15,- (incl. verzendkosten)

Aantal pagina's deel 1 (tekst) 124, deel 2 (bijlagen) 227.

WOON-MILIEU EN WOONGEDRAG

"De zorgwekkende berichten over de leefbaarheid van nieuwe stadswijken hebben min of meer gesteund op bange vermoedens van een kleine, maatschappelijk geëngageerde en welbespraakte minderheid die zelf vaak niet in deze wijken woonde, dan op de mening van velen die daar wel leefden."

Aldus Peter Adriaan Stoppelenburg. Stoppelenburg promoveerde onlangs tot doctor in de sociale wetenschappen op basis van een onderzoek naar het woonmilieu en woongedrag onder bewoners van een aantal na-oorlogse woonwijken in Amsterdam.

In zijn proefschrift rekt Stoppelenburg af met de wijdverspreide opvatting dat bewoners van nieuwe wijken hun wijk onleefbaar vinden. Flatneurose en de gesel van de eenzaamheid kenmerken de eentonige slaapsteden vol groene weduwen, die regelmatig naar de sherryfles grijpen. Uit het onderzoek blijkt dat gemiddeld 80% van de mensen die nieuwe wijken bevolken in grote lijnen tevreden zijn. Het feit dat de uitkomsten van het onderzoek, waarvoor de basisgegevens reeds 4 jaar geleden werden verzameld, niet sporen met andere onderzoeken naar de leefbaarheid van na-oorlogse wijken, verklaart Stoppelenburg uit de aanpak en opzet van het onderzoek. In andere onderzoeken "blijft men steken bij vragen als: bent u tevreden over het aantal en de grootte van uw kamers, over uw bergruimte, over de zon op uw balkon? Lekt het hier als de hel? O, dan zult u wel heel ontevreden zijn."

Volgens de jonge doctor krijgt een onderzoeker meer aanknopingspunten wanneer hij kijkt naar de totale ruimte die door de persoon of een groep regelmatig wordt gebruikt voor allerlei activiteiten en vormen van communicatie.

Centraal in leefbaarheidsonderzoeken dient te staan hoe de gebouwde omgeving het gedrag van de bewoners beïnvloedt. Ondanks het feit dat de bewoners van nieuwe wijken redelijk tevreden blijken, bepalen vooral verkeersdrukte, verkeersonveiligheid, deugdelijke en veilige speelvoorzieningen het oordeel van de bewoners. "Wanneer planologen die nog te maken krijgen met uitbreidingsplannen deze prioriteiten voor ogen houden, kunnen een aantal andere stokpaardjes uit de nieuwbouw van na de tweede wereldoorlog rustig op stal worden gezet."

P.A. Stoppelenburg, woonmilieu en woongedrag, een evaluatie onderzoek onder bewoners van een aantal na-oorlogse wijken in Amsterdam.

Katholieke Hogeschool Tilburg, maart 1982.

Aantal pagina's 283.

"HET IS HIER VEEL ERGER DAN IN EEN GETTO"

Bewonersreacties op de T.V.-documentaire over de Haagse Molenwijk

Op 15 en 22 april zond de NOS een documentaire in twee delen uit van programma-maker Vincent Monnikendam, die een klein half jaar in de wijk ging wonen om van "binnen-uit" zijn documentaire te kunnen maken. Het eerste deel behandelde op huiskamer- en school-niveau de onderlinge relaties in de buurt, met name tussen de verschillende cultuur-groepen. In de tweede uitzending werd een uitgebreid beeld gegeven van de contacten van de buurtbewoners met "instanties". Een relatie die in hoofdzaak door onmacht getekend wordt, wat o.m. duidelijk wordt wanneer een hogere ambtenaar aan de programma-maker als oplossing suggereert, dat er maar een muur om de wijk gebouwd moet worden, waarna per helioplter voedselpakketten gedropt kunnen worden. Een wijk waar de brandweer pas in actie komt, wanneer de politie ter plekke is; een wijk waar ook huisartsen in een aantal gevallen pas tot actie te bewegen zijn, wanneer de politionele diagnose is gemaakt dat "het echt" nodig is.

De Haagse Molenwijk is niet uniek; in tal van Nederlandse steden zijn dergelijke buurten opzettelijk (middels welbewust beleid) of geleidelijk (zo is het "gegroeid") tot stand gekomen. De aantallen -in mensen en cultuur-groepen- mogen wat verschillen, maar voor het overige zijn er veel overeenkomsten: in werkloosheids-percentage, in huisvestingsproblemen, in onderwijs-achterstand en in discriminatie (want wanneer je uit dié straat, dié buurt komt, zijn je kansen op werk, op krediet bij aankopen, op zorgvuldige behandeling aanmerkelijk geringer). Het Platform Opbouwwerk heeft met medewerking van het plaatselijk opbouwwerk her en der in den lande de vraag voorgelegd aan een aantal bewoners: kijk eens naar die uitzendingen en schrijf eens op wat er aan de hand is, wat er moet gebeuren.

MO publiceert hierbij een aantal van de binnengekomen reacties van bewoners/bewoonsters. Verhalen die heel verschillend zijn, maar elk voor zichzelf spreken.

1. Wout van Zon: De film drukt stempel op!

Hetgeen wat er gebeurd is rondom de film *Rayon 69* aan publicaties in de pers is zonder meer misselijk. Vincent van Monnikendam heeft op zo'n manier zijn film proberen te verkopen aan het publiek, als deze publicaties er niet geweest waren dan had er geen mens naar gekeken. Dat deze man die film op zo'n manier en negatieve wijze heeft kunnen filmen is voor ons onbegrijpelijk.

Uit zijn visie als antropoloog dat die de diverse culturen wilde filmen is begrijpelijk maar dan had hij het daarbij moeten laten. De historie is zo: In het begin heeft hij contact opgenomen met actiegroep en welzijnswerkers in Molenwijk, daarbij werden er een heleboel mooie woorden gesproken over het doen en laten van hem in de wijk. Hij wou een nauwe samenwerking met deze groepen om een goede film te maken. Deze samenwerking met hem is verbroken door hem, doordat hij erop gewezen werd dat die buiten zijn boekje ging door het gaan filmen van branden en rotzooi in de wijk.

Het idee om eens te gaan filmen wat de welzijnswerkers en tientallen vrijwilligers doen voor de wijk, kwam niet bij hem op.

Het eerste deel van de film is een zuivere cultuur-aangelegenheid welke voor mij althans in iedere willekeurige plaats kan opgenomen worden. Het tweede deel speelt zich af tegen de onmacht van de mensen de diverse instanties te bereiken voor hun klachten. Deze instanties zijn op de eerste plaats verantwoordelijk voor het beleid wat door hen wordt gevoerd. Dat is namelijk het plaatsen van mensen in de wijk welke sociaal in een mindere positie zitten. Waarom gebeurde dit, omdat de huizen goedkoop in huren waren en ze dachten laten we de minder sociaal krachtigen daar maar plaatsen. Maar wat doet Vincent van Monnikendam, hij gaat de hele bevolking generaliseren als het om excessen gaat welke zich in de wijk afspeelt. Zo is dan ook dat die maar twee straten in de wijk eruit gehaald heeft, terwijl de wijk veel groter is en hij ook wel wat positievere dingen had kunnen filmen. Door dit te doen, heeft hij de mensen geen kans gegeven zich daarboven te stellen, maar heeft hij ze belet ze daarin een kans te geven zich naar buiten te manifesteren met veel positievere kanten van de wijk. Een wijk zo'n stempel op te drukken, wekt naar buiten het idee dat er helemaal niets gebeurt.

De stadsvernieuwing is in volle gang, dat er gaten vallen in de sloopgebieden gebeurt overal, dat er branden uitbreken, ik kan me niet indenken dat dit elders niet gebeurt. De herhuisvesting is daarbij het grootste probleem, waar kan je de mensen zo vlug mogelijk onderbrengen, ze hebben allemaal hun problemen en wensen op dit gebied. De Gemeente werkt te traag op dit terrein van de herhuisvesting zo dat er altijd mensen te laat uit de sloopgebieden gaan en de dupe worden van branden. In de film wordt geen woord gesproken over de nieuwbouw en renovatie welke in volle gang is. In de publicaties over de film wordt alleen maar geschreven over het molenwijk gettho ook daarin wonen mensen welke zich wel willen aanpassen aan de regels van de maatschappij en niet zo negatief zijn als in de film wordt uitgedrukt.

Het is dacht ik zo voor de welzijnswerkers en de actiegroep met zijn vrijwilligers in diverse groepen welke in de wijk werken een nieuwe uitdaging om er nog harder tegenaan te gaan om de wijk leefbaarder te maken.

2. Mevrouw S. Tokromo en Mevrouw W. v. d. Kraats,

Den Haag: De film suggereerde dat iedereen in de wijk a-sociaal is

1. Relatie.

De burenhulp sprong er erg uit. Wij zijn ervan overtuigd, dat dit bij ons in het schilderswijk ook bestaat. Wij zelf ondervinden dat zelf dagelijks. Hetgeen in de uitzending naar voren kwam betreffende vele rassen, speelt ook bij ons in de wijk. Naar ons gevoel zelfs nog sterker. Bij ons heb je zeer vele buitenlandse winkels en koffietenten, bekijk het maar eens op de Hoefkade, Hobbemastraat, v. d. Vennestraat, Vaillantlaan. Die misten wij in de Molenwijk. Of zijn die niet gefilmd? Zoals wij het begrepen hebben, gaat de doktershulp via de politie, met alle gevolgen vandien. Dat vinden wij ongehoord! Durven niet te zeggen of dat bij ons in de wijk ook speelt, is ons niet bekend.

2. Telefoon.

De tweede uitzending heeft eerlijk gezegd weinig indruk op ons gemaakt. De afbraak, het brandstichten en het te laat komen van de brandweer, het is allemaal verschrikkelijk, maar sla de kranten er maar opna, in het Schilderswijk is het al niet anders. Neem de Naaldwijksestraat, van Ravensteynstraat en meerdere straten, daar is dat brandstichten ook gebeurd. Het erge daarvan is, dat het wel de eigen jeugd is die dat doet.

3. Algehele indruk.

Wij waren er beslist niet kapot van. Als je niet geweten had dat het over het Molenwijk ging, dan had je de indruk dat het 't Schilderswijk was. Wij vonden, dat in de film werd gesuggereerd, dat iedereen a-sociaal is. De indruk die gegeven werd van de mensen was zeer negatief. Dat kunnen wij niet geloven, er wonen beslist ook andere mensen. Zo is het bij ons in het Schilderswijk al niet anders. Neem de uitzending toen bij "Sonja op Maandag". Door deze mevrouw haar taalgebruik zakte het Schilderswijk ook weer als een baksteen. Het is wel zo, dat over het Molenwijk en zijn problemen weinig bekend was. Gaarne nog even het volgende: Het buitenlandse kindje dat gestikt is, het is verschrikkelijk, maar het bezoek van de familie aan de rouwkamer moest dat nu echt uitgezonden worden? Wij vonden dat zeer misplaatst. Was het niet erg genoeg voor de familie? Dit rook naar sensatie!

3. K. Doornbosch, Assen: De dorpsgewoonten hebben hier nog de overhand

Een vergelijking te trekken met een wijk in Assen is erg moeilijk, in Assen is alles ruimer opgezet, meer groen en speelruimte voor kinderen. Eigenlijk is er nauwelijks sprake van een wijk want Assen is een uit de kluiten gewassen dorp en door immigratie is daar wel iets aan veranderd maar men laat veel om burens en bazen. Ook de samenleving met buitenlanders is hier gemoedelijker hoewel er toch een zekere onrust onder de werkende bevolking komt door de steeds hogere premie op het loon en vooral de bestemming van die gelden.

Zoals ik al memoreerde, de dorpsgewoonten hebben hier nog de overhand. Ook hier is veel armoe en men moet met een minimum aan geld rondkomen, maar aan de buitenkant merkt men daar niets van.

Het T.V.-programma is door velen uitgelegd als een propaganda voor de buitenlanders, maar men vindt dat als de in Nederland verblijvende buitenlanders hun eigen culturen willen handhaven hiertegen geen bezwaren bestaan maar het mag geen handen vol geld kosten.

Als we op de scholen kijken heeft het bicultureel-onderwijs zoveel aandacht dat de Nederlandse kinderen er in wezen door achterop raken. Over de krotten en woningbouw is weinig te zeggen, dit is in Assen ook, hier worden ook afbraakwoningen in brand gestoken en ruiten ingegooid maar dit ligt dicht ik meer op het vlak van vernielzucht en het groot doen van kinderen ten opzichte van elkaar.

Natuurlijk zal er een goede woning dienen te zijn voor een ieder, maar een iets goedkopere bouw zou mijns inzien wel kunnen. Laten we de overbodige luxe nu maar varen dan hoeft de broekriem misschien niet strakker. Wat mij erg is opgevallen en waar zeker tegen op getreden moet worden is de machtswellust van de ambtenaren, die er niet meer zijn voor ons maar samen de maatschappij denken te kunnen uitmaken. Nee, daar zal de bezem door moeten, we zullen moeten streven naar een politieke partij die weer echt iets doet voor de kleine man zonder daar het buitenland (hier zijn nu eenmaal buitenlanders en doen dus gewoon mee) bij te betrekken of het geld verslindende Europese Parlement, met declaraties die soms hoger liggen dan het toch al vorstelijke salaris. Neen, als wij willen dat er aan opbouw van onze maatschappij gesleuteld moet worden zullen we moeten beginnen met een revisie aan de top en heel veel onderdelen daar moeten vervangen. Bovendien zouden we in een tijd van mechanisatie de EERSTE KAMER bijvoorbeeld kunnen afschaffen of bemannen/vrouwen met vrijwilligers en het als een ere-baan beschouwen. Met het geld wat dan vrij komt zouden er weer minderheidsgroepen en minder-draagkrachtigen kunnen worden geholpen.

Het programma heeft wel stof tot gesprekken doen oplaaien.

4. G.Läkamp, Appingedam: Strijd tegen verpaupering

De Westerdraai:

De Westerdraai is een vrij op zichzelfstaande buurt in Appingedam. 30 jaar geleden woonden hier mensen uit allerlei lagen van de bevolking. De huizen waren groot en de huur was vrij goedkoop.

Het begin:

De gemeente Appingedam wilde van de Westerdraai een doorstromingsbuurt maken. De oude bewoners konden een premie van ± f. 1.700,- krijgen, indien zij wilden verhuizen. Velen weigerden dit.

De gemeente begon toen probleemgezinnen te plaatsen, hierdoor verlieten veel oude bewoners de buurt. De verpaupering zette zich in.

In 1972 bonden de bewoners de strijd aan met de gemeente over de verpaupering, het onderhoud en het toewijzingsbeleid. Ze maakten een actieprogramma waarin 9 punten werden opgenomen. Enkelen zijn: onderhoud huizen, eigen clubgebouw, verbetering woonomgeving, jeugdactiviteiten.

De weg naar verbetering:

De bewoners startten met een overleg met de gemeente Appingedam over hun actie-punten. Dit overleg had totaal geen resultaat. De buurt ging over tot actie. Er werden ondermeer briefgevechten gehouden in de kranten. In hun reactie noemde de gemeente de actievoerders uit de Westerdraai tendentius, demagogisch etc., etc. De bewoners arrangeerden een gesprek met de toenmalige minister, dhr. Schaeffer. Deze dwong de burgemeester tot een gesprek met de bewoners over eventuele renovatie van de buurt. De bewoners nodigden hierop de gemeente uit voor een rondleiding, zodat zij het een en ander met eigen ogen konden zien. Opeens werden de bewoners geconfronteerd met de mededeling dat de gemeente de woningen zou overdragen aan de Stichting Appingedammer Woningbouw (S.A.W.). De bewoners hebben dit, via de Raad, een halt toegeeroepen. "Mensen zijn geen koeien". Er kwam een gesprek tussen bewoners en S.A.W. over het waarom van de overdracht. Bewoners eisten klaarheid over wat er ging gebeuren. De S.A.W. zei inspraak hierover toe. Hierna ging de overdracht door.

Samen met de S.A.W. werd een planning voor de renovatie gemaakt. Eis van de bewoners hierbij was ondermeer dat de consequentie van de renovatie geen huursverhoging van meer dan f.110,- mocht zijn. De inspraak en controle over het verloop lag bij een renovatie-commissie. Over de regelingen betreffende de wisselwoningen, zoals verhuizing, schoonmaken etc., lag hier. De renovatie verliep uitstekend, iedere individuele bewoner kon naast de afgesproken verbouwingen nog individuele wensen verwezenlijken. Dit wel tegen meer-prijs van de huur.

De renovatie is op dit moment zo goed als afgesloten. Er is ook een huur-commissie in het leven geroepen, die de belangen van de huurders behartigt. Van hieruit is er ook een toewijzings-adviescommissie gestart, die inspraak in nieuwe bewoning heeft.

Naast de renovatie is er ook gewerkt aan een clubgebouw, wat er nu is, de verbetering van de woonomgeving en er is een commissie O.B.S. die activiteiten met een stimulerend onderwijs karakter hebben.

Reactie Rayon 69.

De opeenhoping van alle nationaliteiten wordt bewust door verhuurders gecreëerd. Dit met het oog op verpaupering van de buurt om zo subsidies te ontvangen voor kaalslag of renovatie.

Er is te weinig opvang. Zoals taalcursussen en cursussen op het gebied van de Nederlandse cultuur, levensvormen etc. voor buitenlanders. Dit brengt o.a. problemen met zich mee, zoals gesignaleerd in de film. Zowel voor buitenlanders, als voor Nederlanders geldt dat zij meer begrip moeten hebben voor elkaars cultuur. M.a.w. wij moeten alle buitenlanders en mensen van overzeese gebieden in onze totale samenleving opnemen. Dat betekent voor ons, spreiding over de gehele stad of dorp en niet in een grauwe achterbuurt, die voor afbraak is gepland. Nederlandse probleemgezinnen en buitenlanders dat moet botsen in onze samenleving.

5. Mevrouw M. Winkel, Maastricht: Buurt opengooien of afbreken om van de stempel a-sociaal af te komen

Ik heb alleen het tweede programma gezien.

Ik woon samen met nog 58 andere gezinnen in zo'n woonbuurt: geïsoleerd met onze kinderen in slechte verwaarloosde woningen. Er gebeuren hier net zo'n dingen als die in het t.v.-programma te zien waren (in het klein). Geen fatsoenlijke speelruimte, auto's af en aan naar de vuilcontainer die midden in onze woonbuurt staat, nog geen 30 meter van de woningen vandaan. Soms vier maal per week staat die in brand. Ramen openen en de was buiten hangen kan dan niet.

Als het weer een beetje zonnig is verblijven de gezinnen buiten op straat. Vrouwen zorgen voor het eten en schillen de aardappelen op de stoep.

Ze moeten de hele dag opletten dat er niets met hun kinderen gebeurt.

Het is al voorgevallen dat een kind door een achteruitrijdende auto doodgedrukt is tegen de container. Na steeds weer opnieuw aandringen bij de Gemeente kregen we uiteindelijk de belofte dat de container binnen 3 weken verplaatst zou worden. Toen puntje bij paaltje kwam, werd die belofte weer ingetrokken. Het is te duur zegt de Gemeente (De container staat toch maar in een achterbuurt; de bewoners worden aan het lijntje gehouden). Zo gaat het met alles.

Als er iets aan de woningen gerepareerd moet worden, kunnen de bewoners bellen wat ze willen. Het Gemeentelijk Woningbedrijf komt niet, of veel te laat. De buurt is voor mij net een vrouwengevangenis (gedeeltelijk ook afgeschermd door een muur).

Ze zeggen dat wij rotzooi maken, maar met die container in de buurt wordt het vanzelf een troep en de Gemeente onderhoudt het hier niet waardoor de buurt er steeds slechter gaat uitzien.

Door dit alles blijft op onze buurt een stempel gedrukt en houdt ze de slechte naam die ze al vanaf 1955 heeft. De bewoners durven niets te zeggen en te vragen vanwege hun drempelvrees. Ze zeggen steeds: "Wat moeten we . . . , ze doen toch niets voor ons . . .".

Mijn ideeën:

De buurt moete opengegooid worden of worden afgebroken om van de stempel a-sociaal af te komen.

De bewoners moeten zelf kunnen beslissen over wat er met hun buurt moet gebeuren.

We moeten actie voeren om een eind aan de ellende te maken, met stukken in de krant, enz.

De Gemeente moet eens haar goede wil tonen en laten zien dat het ook anders kan. Dat zou de bewoners weer moed geven.

"Met een beetje vrede, een beetje vreugde en liefde "voor de bewoners gaan we de goede kant uit.

6. Derk-Jaap Bessen en Martin Beijk, Groningen: een slechte naam raakt een wat verpauperde wijk ook na een geslaagde renovatie niet kwijt

Wij, twee bewoners van de Tuinwijk in Groningen, hebben met een mengeling van verbijstering en herkenning naar de televisie-uitzending: "Rayon 69" van de N.O.S. gekeken.

Herkenning, omdat we hier ook in een oude volksbuurt wonen, samen met nog zo'n 2000 mensen. Een buurt, die vanouds door een spoorlijn van de rest van de stad gescheiden wordt en ook weinig betrekkingen heeft met de omringende nieuwbouwwijken.

Herkenning, omdat een gevoel van isolement hier bij veel bewoners leeft en ook nog steeds erg hun mogelijkheden op maatschappelijk terrein bepaalt. Herkenning ook, omdat we hier de afgelopen jaren ons door een periode van renovatie-activiteiten hebben moeten worstelen. Herkenning tenslotte ook, omdat hier, in ieder geval voor Groningse begrippen veel minderheden wonen, nl. zo'n 11,5 % van de totale bevolking in de Tuinwijk (1).

Maar, zoals gezegd, tevens verbijstering, omdat wij ons hier niet goed kunnen voorstellen, dat de overheid mensen in zo'n situatie zo in de steek laat als dat blijkbaar in de Haagse Molenwijk het geval is.

Wij wonen hier in de Radijsstraat. We zullen wat problemen in de Tuinwijk dan ook verder bekijken aan de hand van onze ervaringen in die straat.

De Radijsstraat is 270 meter lang en 16 meter breed. In de lange, vrij smalle straat wonen aan de ene kant veel (onvolledige) gezinnen, ook van zgn. minderheden met vrij veel jonge kinderen. Aan de andere kant wonen voornamelijk werkende (werkeloze) jongeren en studenten. Zij wonen in zgn. Van Dam-woonéenheden (2).

Die Van Daméenheden zijn er gekomen na een moeizaam, maar toch uiteindelijk geslaagd renovatie-proces. Het ging hier om het renoveren van 28 verwaarloosde panden in eigendom van een reeks van particuliere eigenaren. De organisatie daarvan is een moeilijke klus. Gelukkig had de bewoners-actiegroep daarbij de steun van het Opbouwwerk. Dat nam niet weg, dat toen ergens bij de overheid de formulieren van de bouwaanvraag zoekraakten, het werk enige maanden stillag. De ontruimde huizen werden een speelterrein voor de kinderen. Toen kwamen de branden; dat kennen we hier dus ook. Driemaal vloog een leeg pand in brand, levensgevaarlijk voor de bewoners van naastliggende, niet ontruimde huizen. Maar hier komt de brandweer in zo'n geval gelukkig nog steeds binnen vijf minuten.

Toen de papieren weer gevonden waren, was het project door uitstel ruim f. 100.000,- duurder geworden. Vergeetachtige ambtenaren veroorzaken zo gevaarlijke toestanden en hogere kosten voor de overheid.

Maar goed, de woningen zijn gerenoveerd en daar zijn we wel blij mee. Zoals gezegd, de geïsoleerde ligging van de wijk bepaalt mede de maatschappelijke mogelijkheden van de bewoners. Die mogelijkheden zijn in de praktijk vaak gering. Het scholingsniveau is laag, de werkloosheid hoog. Zeer velen leven van één of andere uitkering. Veel jongeren hier hebben het gevoel niet aan de slag te kunnen komen alleen om het feit dat zij uit de Tuinwijk komen. En dat zou best kunnen. Hoe vaak hoor je niet zeggen, vooral door wat oudere "stadgers": Woon jij in de Tuinwijk?? Wat doe je dáár nou!! Een slechte naam raakt een wat verpauperde wijk ook na een geslaagde renovatie niet zo snel kwijt. Veel bewoners zitten daar mee. En blijven zo rondraaien in de problemen (3).

Die problemen dat is het inmiddels welbekende rijtje: hoge woonlasten, afbetalingsmoeilijkheden, echtscheidingen, alcoholisme.

Gelukkig is er sinds enige jaren een buurthuis, met een aantal welzijnswerkers om iets aan deze zaken te kunnen doen. De werkers zitten dus voor een deel van hun tijd in de wijk en zijn naar verhouding makkelijk bereikbaar. Helaas hebben we nu sinds kort kennis mogen nemen van overheidsplannen in het kader van zg. welzijnsplanning. Over die planning zullen we het hier verder maar niet hebben. Het is misschien goed bedoeld, maar staat in de praktijk erg ver van de bewoners af. We kijken liever even naar de eerste concrete gevolgen. Die gaan voor de Tuinwijk inhouden, dat we onze voorzieningen (werkers, buurthuis etc) moeten gaan delen met een naastliggende wijk, die wel 4 x zo groot is. Dan zullen de werkers veel verder van de bewoners af komen te staan. Voor zo'n kleine wijk als de Tuinwijk zullen ze nauwelijks meer tijd hebben. Wat in de loop der jaren met veel moeite werd opgebouwd, dreigt zo in één klap weer ongedaan gemaakt te worden. Moet de Tuinwijk weer terug in zijn isolement?

Een voorproefje was al het vertrek van de opbouwwerker. De ongeveer eer jaar durende strijd om dat tegen te houden nam zoveel tijd van de opbouwwerker en bewonersgroepen, dat echt zinnig werk erdoor in de verdrukking kwam. Voor veel bewoners was al dat ambtelijke gedoe op dit punt ook teveel. Zij haakten af van het buurtwerk. Een slechte zaak. En dat dreigt opnieuw als de welzijnsplannen verder doorgaan. Zoals gezegd, de gewone overheidsdiensten werken, ook in deze wijk nog wel zoals het hoort. Brandweer, politie, ziekenauto; ze zijn er als het moet binnen vijf minuten. De sociale dienst en het huisvestingsbureau zijn al een ander verhaal. Zonder hulp van sociaal raadsman of maatschappelijk werker zouden velen daar het spoor bijster raken. Ten slotte de scholen. Er zijn geen scholen in deze buurt. Wel is dit een zg. A-2 wijk. Maar toch hebben veel kinderen het gevoel er op de scholen in de andere wijk waar zij heengaan er een beetje bij te hangen. En dat gevoel blijft, zoals gezegd.

Om in deze, voor veel bewoners soms wat uitzichtloze situaties wat te bereiken, om het isolement te doorbreken zal langdurig werk van welzijnsinstellingen en vrijwilligers nodig zijn. En zonder professionele werkers zijn er ook geen vrijwilligers.

De conclusie is, dat het welzijnswerk, wanneer er prioriteiten gesteld moeten worden, afgestemd moet worden op de reële lokale behoefte in de stadswijken. Het moet niet worden verdeeld op basis van een wat abstract, zg. algemeen noodzakelijk geacht minimum voorzieningenniveau. Dan komt het te ver van de bewoners die er werkelijk behoefte aan hebben af te staan. Dan wordt het allemaal te bureaucratisch. Zoiets dreigt hier wel.

Dan is er over enige jaren weer een Molenwijk bij in Nederland.

- (1): Deze minderheden zijn mensen uit Suriname (het overgrote deel), uit de Antillen en de landen rond de Middellandse Zee.
- (2): In deze VanDam-éénheden is ook een pand gevestigd voor jongeren, die om verschillende redenen niet meer thuis bij hun ouders kunnen wonen, kunnen leren onder begeleiding zelfstandig op kamers te wonen. Dit project, op initiatief van het Opbouwwerk en het buurtcomité hier gevestigd gezien de problemen van meerdere jongeren in de wijk is voor zijn succes mede afhankelijk van voldoende welzijnswerk in de wijk zelf door professionele werkers met hulp van vrijwilligers.
- (3): Dit geldt niet voor studenten, voor wie deze wijk meer een tijdelijk doorgangshuis is.

7. Buurtgroep BKS, Eindhoven: Bij ons alleen stadsvernieuwings- problemen.

De problemen die binnen onze buurt bestaan zijn heel andere dan die van de Molenwijk.

Het gaat ons om behoud van ± 100 goede woningen (80% eigenaar-bewoners) die liggen aan de rondweg en industrieterrein van N.V. Philips, waarvan wij als bewoners hinder ondervinden. Denk aan stank- geluid- en parkeeroverlast.

In het kader van de stadsvernieuwing dreigt onze woonwijk een industriële bestemming te krijgen. De buurtgroep vindt dat je niet zomaar 100 goede woningen kunt afbreken, maar eerst moet zoeken naar oplossingen, die er volgens ons zeker zijn.

Op dit moment ziet het ernaar uit dat het woonbestemming blijft. Dit alles heeft in de loop der jaren een pak papier van 30 cm. opgeleverd. De buurtgroep vindt wel, dat het overleg met de gemeente veel, zo niet alles, te wensen overlaat. Je stuit als burger maar al te vaak op onwil van ambtenaren en instanties.

Maar van sociale en maatschappelijke wantoestanden zoals die in "Rayon 69" naar voren kwamen is binnen onze buurt geen sprake.

8. Mevrouw J. Bekkers, Nijmegen:

**Wij hebben een goede buurt en buiten-
lands worden niet geïsoleerd.**

In onze wijk zijn twee wijkcentra's en een wijkwinkel. Hier wordt veel gedaan voor vrouwen, niet werkenden en jongelui. Zoals cursussen taal voor buitenlandse vrouwen die Nederlands willen leren. Bij ons zijn dat meestal Turken. Ook bloemschikken, Engels en Ouders op herhaling. Deze mensen zijn wel over de hele wijk en de stad verdeeld en niet zoals in de Molenwijk, zodat problemen en vandalisme bij ons niet te herkennen is. Wij zijn een gezonde wijk waar na afbraak nieuwe woningen terug zijn gekomen, zoals bejaardenhuisjes, eengezinswoningen en woningen voor gehandicapten. Het leefmilieu is ook goed te noemen. Weet men ergens geen raad mee, men kan in de wijkwinkel terecht.

De toestand zoals in de Molenwijk is slecht te noemen en daar is in mijn ogen de Gemeente schuld aan.

Buitenlanders worden ook niet geïsoleerd. Wij wonen samen in de wijk en accepteren elkaar zoals het behoort.

Wij mogen ons gelukkig prijzen in zo'n wijk waar de leefbaarheid goed te noemen is, te wonen. Wat niet zeggen wil dat in heel Nijmegen de toestand zo is.

9. Buurtraad "Heilust", Kerkrade/West:

**In dit licht gezien kwamen de uitzendingen over de
wijk ons als onmogelijk en zelfs onwaar over.**

Op Uw verzoek hebben enkele leden van onze buurtraad de betreffende t.v.-uitzending met meer als gebruikelijke aandacht bekeken.

Bij een bespreking achteraf werd alom deze situatie die in deze wijk

heerste als onmogelijk en onhoudbaar beschouwd.

Het zal goed zijn om een idee te geven van de buurt waarin onze buurt-raad opereert. Wij vertegenwoordigen een buurt van ca. 1300 gezinnen, verspreid over ruime wijken met slechts 2 flats van 4 woonlagen, daarnaast een aantal flats met 3 woonlagen en voor het overige voornamelijk rijtjeshuizen met eengezinswoningen met hier en daar een duplex.

De woningen stammen voor het grootste deel uit de tijd direct na de oorlogen door een recente sanering die wij hebben meegemaakt (hierover nog later) is zelfs een groot deel complete nieuwbouw te noemen. De bewoners bestaan voor het overgrote deel uit oorspronkelijke bewoners, waarbij ook wel enkele Italiaanse en Indonesische gezinnen. De laatste jaren zijn hier een aantal Marokkaanse en Turkse gezinnen geïntegreerd en sinds kort zijn er ook zo'n 4 gezinnen met Vietnamese bootvluchtelingen opgenomen. De Italiaanse en Indonesische gezinnen wonen reeds zo lang in onze buurt en hebben zich zo aangepast, dat daarmee geen enkele moeilijkheid bestaat. Met de Marokkaanse en Turkse families zijn ook bij ons geen echte problemen, maar deze gezinnen leven geheel voor zichzelf. Wel gaan de kinderen van deze mensen gewoon naar onze eigen school en heeft zelfs een Marokkaanse ouder zich opgegeven als lid van het oudercomité. De indruk bestaat dat dit een zeer goede ontwikkeling is.

Omdat wij, dus de buurtbewoners van oudsher, gewend waren aan gastarbeiders (de steenkoolmijnen bedienden zich hier reeds lange tijd van) en vreemdelingen die direct na de oorlog hier bleven, zoals Polen die hier in vrij grote aantallen leven, is de Limburger ook wel steeds erg tolerant geweest t.o.v. deze mensen. De groeperingen pasten zich aan, er was voor iedereen werk genoeg, zodat ze niet als concurrenten voor een baan beschouwd werden, en door huwelijken kwam in een goede economische tijd de verbroedering tot stand.

Bovendien heeft de gemeente wellicht onbewust toch een juiste manier gevonden door geen concentratie van buitenlanders toe te passen, maar ze werkelijk over alle buurten te verspreiden.

Nu de tijd economischer slechter wordt, worden alle groeperingen gelijkmatig door deze malaise getroffen en zijn er net zo goed buitenlanders werkloos als de oorspronkelijke bewoners. Deze werkloosheid moet in onze buurt overigens ook niet onderschat worden. Statistisch staat vast dat in de gemeente Kerkrade ook maar liefst ca. 50% van de beroepsbevolking aangewezen is op de een of andere sociale wetgeving. Dit percentage wordt in hoge mate beïnvloed door de mijnsluitingen, waarbij veel mensen een WAO- of vervroegd pensioen kregen aangeboden. Tot zover een schildering van onze eigen buurt.

In dit licht bezien kwamen de uitzendingen over "de Molenwijk" ons als onmogelijk en zelfs onwaar over. Na de eerste uitzending leefde nog de hoop dat dit weer een van de linkse programma's zou zijn, waarin alleen maar de negatieve zaken naar voren werden gehaald. Welke gemeente zou het nu echt in zijn kop halen om alle "ellende" in één buurt te concentreren? Zelfs nu komt het geheel nog onwettelijk op ons over. Een recent krantenbericht, dat de brandstichter van de Haagse buurt Molenwijk is gepakt, sluit echter aan bij de uitzendingen. Zoals ook in Uw schrijven vermeld, heeft deze wijk inderdaad dan ook 24 bliemen gecombineerd op zijn dak gekregen. Voor de overheid overigens de gemakkelijkste oplossing. Het betreft in verhouding zeer goedkope woningen. Woningen waarvan de Nederlander liefst geen gebruik van zal maken omdat ze alle "comfort" missen, maar die voor bewoners van de Zuidstaten nog steeds een prachtige woning betekenen in verge-

lijking met de hun bekende behuizingen in hun land. Bovendien zitten deze mensen veelal in een dergelijke noodsituatie dat zij alles aanpakken om maar een dak boven hun hoofd te hebben. Doordat echter in de "Molenwijk" een concentratie van buitenlanders plaatsvond, zou de gemeente de plicht gehad moeten hebben om ook een gedegen begeleiding van deze mensen te verzorgen.

Met het binnenhalen van Marokkanen, Turken, Surinamers en noem maar op, haal je nl. ook afwijkende culturen, godsdiensten en gedragspatronen binnen. Voeg daarbij de taalbarrière en het kruisvat ligt klaar, Zeker als door werkloosheid, financiële zorgen, verveling en uitzichtloosheid op verbetering een grote rol gaan spelen. Tot overmaat van ramp worden door bureaucratie de mensen ook nog van het kastje vaar de muur gestuurd. Is het dan verwonderlijk dat mensen aggressief en opstandig gaan reageren? In deze wijk zijn dan toch een aantal bereidwillige Nederlanders te vinden die zich nog voor hun buurtgenoten willen inzetten. Alle respect voor deze mensen. Maar ook deze mensen vinden geen gehoor bij de overheid. Daarbij zitten ze zelf ook met problemen genoeg. Er wordt inderdaad een getto gemaakt van deze "afbraakwijk". Wat zal er gebeuren met deze mensen als ze in een nieuwe woning, in een nieuwe buurt terecht komen? Hun naamkaartje nemen ze toch ook mee. Dat zijn toch van die "uit de Molenwijk".

Wat moet er dan wel gebeuren?

Gezien de economische toestand van het land, moet in ieder geval gestopt worden met het aanwerven van gastarbeiders. De grenzen moeten potdicht. De mensen die er zijn, moeten natuurlijk de mogelijkheid hebben om te blijven. Wel zou getracht kunnen worden om het hun aantrekkelijk te maken om terug te keren naar hun eigen land. Door investeringen in hun land, de bouw van fabrieken etc. kunnen deze mensen mogelijk repatriëren. De blijvers zullen zich moeten aanpassen aan onze zeden en gewoontes. Een "bloedwraak" kan in Italië heel normaal zijn, maar kan in ons land ook niet door de hier verblijvende Italianen worden toegestaan. Mohammedanen mogen natuurlijk hun geloof behouden, maar bouw voor deze groep een gebouw, waar ze hun God mogen dienen. Dit is beter en veiliger als het privé-moskeetje onder de trap zoals in die uitzending. Als er dan zoveel buitenlanders werkloos zijn, gebruik dan deze vrije tijd door hen bij te scholen. Verplicht hen om voor hun uitkering de tijd door te brengen in lokalen, waar hen de taal, de gebruiken van ons land en de wetgeving in al zijn facetten wordt duidelijk gemaakt. Op deze wijze halen we ze van de straat en mogen we verwachten dat in de toekomst ook deze mensen zich aanpassen. In gemeentes, zoals Den Haag, verdient het aanbeveling om tolken in dienst te hebben die hun taalgenoten kunnen begeleiden en wegwijs kunnen maken in de doolhof van bureaucratische voorschriften, verboden en geboden. Ook kunnen deze mensen zaken aan de kaak stellen, zoals de dokter die weigert medische hulp te verlenen op een aanvraag uit de "Molenwijk". Als een dierenarts weigert het rijpaard van een of ander hooggeplaatst persoon uit zijn lijden te verlossen, haalt zo'n bericht de landelijke pers. Een kind van een Turk moet maar zien te overleven. De sterksten halen het wel

Tot slot: Stop eens met het opstellen van studies, het vormen van commissies, het samenstellen van alweer nieuwe rapporten. Dit kost zo'n ontstellende hoop geld en energie, dat we niet meer toekomen aan het oplossen van het eigenlijke probleem.

10. C. Roovers en J. Brouwers, Bergen op Zoom: Je blijft toch ondanks alle pogingen een aparte gemeenschap

Tussen onze buurt en de Haagse Molenwijk zijn verschillen, als overeenkomsten, o.a. verpaupering, vandalisme, vervuiling, sociale problemen e.d. . Buitenlandse gezinnen komen ook veelvuldig in deze buurt voor, zoals Turken, Marokkanen, Surinamers enz., en minder sociale gezinnen.

Communicatieproblemen komen in deze buurt ook voor, alhoewel de Buitenlandse gemeenschap toch wel hun vertrouwen in het buurtcomité hebben. Omdat deze wijk volgens ons -het comité en veel bewoners- een achtergesteld buurt is, (de woningen hebben in 1981 en 1982 groot onderhoud gekregen en duplex-woningen ondergaan renovatie), is de kans dat buitenlanders ook in deze wijk een meerderheid gaan vormen, dit door o.i. het verkeerde woningbeleid van de 'Gemeente'. Dit kan natuurlijk in de toekomst grote problemen opleveren.

In de film kwam ook naar voren, de problemen tussen die mensen en de overheid, waarbij vooral de Buitenlanders daar het meest mee geconfronteerd worden. Nu is het voor ons Nederlanders al een groot probleem om de (malle-)molen van de 'bureaucratie', dus voor deze mensen is het nog een groter probleem. De aanpassing voor deze mensen is bijzonder moeilijk en ik vind dat daar begrip voor getoond moet worden en er een goede begeleiding nodig is.

In de film zag je mensen die de buurtbewoners helpen met hun problemen, dat doen wij in onze buurt ook, vooral het comité. Hierbij moet je wel opletten dat de mensen je niet elke keer voor hun karretje spannen, want dan wordt de zelfstandigheid niet bereikt, of men kweekt gemakzucht aan. De overheid, c.q. Gemeente zou hier ook veel aan kunnen doen als ze het systeem iets eenvoudiger maakten.

De Buitenlanders hebben ten opzichte van ons een andere cultuur, taal en gewoonten, dat geeft ook bepaalde problemen. Hierbij denk ik dat er toch verschil is tussen migranten en gastarbeiders, en wel in de vorm, dat de emigranten zich eerder en gemakkelijker aan willen passen dan de gastarbeiders. Het is namelijk naar mijn idee beter dat zijn onze taal en cultuur leren, dan dat overal vertalingsborden geplaatst moeten worden, omdat je anders door de borden het loket niet meer ziet.

Het is mij ook opgevallen dat de 2e generatie Buitenlanders (de jeugd) en de komende generatie zich nooit helemaal kunnen en willen aanpassen, omdat (ook in deze buurt) je er als buitenstaander niet makkelijk "tussen" komt.

Je blijft toch ondanks alle pogingen een aparte gemeenschap. Deze mensen doen zelf ook geen pogingen om contacten te leggen met ons, behalve als er problemen in of rond de buurt gekomen zijn. De schuld ligt, naar mijn inzien, niet alleen bij de overheid en de bevolking, ook vele van deze mensen zijn hierin nonchalant.

Het buurtcomité probeert zo goed mogelijk het contact te bevorderen in de gemeenschap, maar het is tot heden toe nooit gelukt. Wij kunnen de oplossing dus ook niet geven. Dit kan volgens mij niemand: zelfs de overheid niet, want dat zou hetzelfde zijn om van een pereboom een appelboom te maken.

De enige oplossing is volgens mij een goede verspreiding en een beter beleid, zodat "Getto"-vorming dan minder kans heeft.

BESCHRIJVEN VAN OPBOUWWERKPROJECTEN

Opbouwwerk, wat is dat? Wat wordt er opgebouwd? Wat voor werk wordt er geleverd? Wat heb ik daaraan? Waar leidt dat toe? Deze en soortgelijke vragen werden en worden met de regelmaat van de klok gesteld als het over opbouwwerk gaat. Bewonersgroepen willen weten wat ze van opbouwwerk te verwachten hebben, willen weten waar hun inspanningen toe leiden, welke doelen nagestreefd worden en wat daarvan de resultaten zijn. Het is hun goed recht die vragen te stellen en een antwoord erop te verwachten. Vanuit een heel andere betrokkenheid worden dezelfde vragen ook gesteld door de lokale overheid; de vragen van deze kant worden dringender naarmate de beschikbare hoeveelheid geld voor opbouwwerk afneemt. Vanuit het opbouwwerk zelf, tenslotte, worden ook soortgelijke vragen gesteld, al is het maar om zicht te houden op het eigen werk.

Als antwoord op al die vragen zou je een groot aantal verslagen van opbouwwerkprojecten verwachten, waarin wordt ingegaan op doel, doelgroep, werkwijze en resultaten van opbouwwerk. Niets is echter minder waar; zelfs in een tijd waarin presentatie van het opbouwwerk dringend nodig is, ontbreekt het aan heldere beschrijvingen van het uitvoerend werk. Het blijkt voor opbouwwerkers niet eenvoudig zelf hun werkzaamheden helder op papier te zetten. Hulpmiddelen zijn welkom.

Om aan de vermoedelijke aanwezige schrijfbarrières bij opbouwwerkers tegemoet te komen, is er bij de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland een vragenlijst opgesteld waarin veel onderdelen van het opbouwwerk de revue passeren. Met deze vragenlijst als richtsnoer of als checklist in de hand wordt de beschrijving van een opbouwwerkproject vereenvoudigd. Bij de beantwoording van die lijst wordt een opbouwwerkproject beschreven naar (o.a.) doel, doelgroep, historie, werkwijze, organisatievorm en resultaten.

Het lijkt van groot belang, dat opbouwwerkers hun projecten zo helder mogelijk beschrijven. De vragenlijst biedt hiertoe goede aanknopingspunten.

Opbouwwerkers worden uitgenodigd om met deze vragenlijst als richtsnoer of als checklist hun project(en) te beschrijven. Bij voldoende reacties zullen deze, na overleg terzake, worden gebundeld en worden verspreid over collega-instellingen. Te verwachten is, dat de beschrijvingen ook kunnen worden benut, om het opbouwwerk te presenteren en te profileren t.o.v. diegenen die vragen stellen over deze werksoort. Dit zal te zijner tijd worden bezien.

Vragenlijst verkrijgbaar bij:

W.O.N.N.,
de Jerden 9,
9202 VK Drachten
tel. 05120-18925

"IK HEB GEEN SOLLICITATIES MEER LOPEN....."

De Commissie Oriënteringsdagen heeft weer een nieuwe video-productie gereed. Ditmaal over de positie van werklozen en de (hoopvolle) aanzetten in de vorm van werk-projecten en acties tegen sollicitatieverplichting. Mensen, zo stelt de Commissie, vragen om betaald werk en worden aangezet om te solliciteren, maar dat werk is er niet en - ondanks alle injecties voor het bedrijfsleven - komt er ook niet. En ... iedereen weet dat

Toch moeten baanlozen solliciteren naar werk dat er niet is en zich beschikbaar houden. Er zitten bij instellingen als arbeidsbureau en sociale dienst mensen verouderde regels toe te passen.

Een stimulerende denk- en discussie-film.

Inlichtingen bij: *Agnès Elling en Raf Janssen, Commissie Oriënteringsdagen, Nieuwe Gracht 6, 3512 LP Utrecht, tel. 030-328557*

JAARVERSLAG GEMEENSCHAPSRAAD HEEMSKERK

In haar jaarverslag '81 geeft de Gemeenschapsraad Heemskerk een gedetailleerde opgave van de projecten en taken waaraan beroepsmatig aandacht is besteed. Een onderverdeling wordt gemaakt naar (a) buurtopbouwwerk, (b) plaatselijk en regionaal opbouwwerk, (c) ondersteuning bij inspraak en (d) dienstverlening, en tenslotte (e) werkzaamheden t.b.v. eigen organisatie.

In een afzonderlijke paragraaf wordt dieper ingegaan op de verhouding opbouwwerk en plaatselijke overheid. Afgezien van tevredenheid over het feit dat in het vier-jaren-plan van de Gemeente het opbouwwerk als belangrijke prioriteit genoteerd staat, wordt vastgesteld dat door de decentralisatie het opbouwwerk wel zwakker, c.q. kwetsbaarder geworden is: "Je kunt het je immers maar moeilijk permitteren om overhoop te liggen met degene van wie je financieel afhankelijk bent". Het opbouwwerk bepleit een samenhangend gemeentelijk inspraakbeleid (op alle beleidsterreinen), wat met name ingegeven wordt door de vaststelling dat van gemeentewege nogal eens "defensief" gereageerd wordt op hetgeen van bewoners-zijde uitgaat.

*Gemeenschapsraad Heemskerk,
Kerkweg 47,
1961 JB Heemskerk.
te. 02510-38352.*

VERSTERKT DE DEMOCRATIE.

verslag manifestatie Amsterdams opbouwwerk

Op de 12 en 13 november vorig jaar gehouden manifestatie van het Amsterdams opbouwwerk werd uitgebreid van gedachten gewisseld over het thema "bewoners-organisatie en parlementaire democratie". Het daarover thans gereed gekomen verslag bevat korte samenvattingen van de inleidingen van Paul Kuypers, Wolfgang Beck, Wil van de Leur, H. van den Berg en Siep Stuurman en de daarmee gegroepeerde discussie-groepen, alsook een verslag van een zaaldiscussie met o.m. Wethouder W. Eddy.

Interessant denk- en discussie-materiaal. Zo stellen verschillende inleiders vast dat bewoners-organisaties en opbouwwerk er te sterk

toe neigen "spiegel-organisaties" te ontwikkelen t.o. de lokale overheid en voorts dat de terreinen arbeid en economie ten onrechte worden verwaarloosd.

*Stichting Wijkopbouw
Amsterdam,
Prins Hendriklaan 52,
1075 BE Amsterdam,
tel. 020-765351.*

LEREN IN OPBOUWWERK

In het vorige nummer van "Mededelingen Opbouwwerk" stond een aankondiging van een conferentie rond het thema "Leren in Opbouwwerk". De daarin genoemde datum en plaats van deze door het Nederlands Instituut voor Maatschappelijke Opbouw en de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland georganiseerde conferentie zijn inmiddels gewijzigd. Samen met de voorbereidingsgroep is besloten de conferentie te verplaatsen naar het najaar. De conferentie zal nu plaatsvinden op donderdag 7 en vrijdag 8 oktober in Vormingscentrum Den Alerdinck te Laag Zuthem.

Zoals in het vorige nummer van MO al was vermeld staat de conferentie open voor 50 deelnemers, waarvan de helft bestaat uit de eerste-lijns-opbouwwerkers en de andere helft uit mensen, die vanuit de tweede lijn met het thema "leren in opbouwwerk" te maken hebben.

Men kan zich opgeven door vóór 1 september een aanmeldingsformulier aan te vragen bij het NIMO, Havensingel 8, 5211 TX, Den Bosch, 073-137295. Kosten f. 125,— per persoon (inclusief congresmap), over te maken na bericht van definitieve "plaatsing".

Het doel van de conferentie is de tot nu toe opgedane inzichten rond het thema "leren in opbouwwerk" in ruimere kring te bespreken en methoden en theorieën verder te ontwikkelen.

BEINVLOEDEN BELEIDSINSTANTIES VOLKSHUISVESTING

Op het moment van verschijnen van deze uitgave van MO, ligt de werkconferentie over "Beïnvloeden beleidsinstanties volkshuisvesting" al weer in het verleden. Voor diegenen die niet op deze conferentie van de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland aanwezig waren maar wel geïnteresseerd zijn in het thema, is de bijbehorende werkmappie alsnog verkrijgbaar bij de WONN. In deze map wordt geschreven over het derde doel van het opbouwwerk, dat gericht is op het beïnvloeden van beleidsinstanties. Macht en invloed spelen daarbij een belangrijke rol; deze begrippen worden omschreven en nader uitgewerkt. Om het streven vanuit een bewonersorganisatie

naar (meer) macht en invloed handen en voeten te geven, wordt vervolgens het netwerkbegrip geïntroduceerd: welke instanties/organisaties/personen zijn betrokken bij het onderwerp. Wat zijn hun belangen, doelen en middelen en van wie zijn zij afhankelijk. Welke strategie kan in een bepaalde situatie met kans op succes worden gevolgd, welke machtsbases heeft een bewonersorganisatie daarbij ter beschikking.

Bovenstaande vragen worden in de werkmap "Beïnvloeden beleidsinstanties volkshuisvesting" behandeld. In eerste instantie wordt in algemene zin op deze vragen ingegaan, in tweede instantie wordt, bij wijze van voorbeeld, het beleidsterrein van de volkshuisvesting bij de kop gepakt en wordt op een deelgebied (te weten: onderhoud) een netwerk in kaart gebracht. Uit enkele gesprekken met opbouwwerkers over dit onderwerp worden tenslotte enkele algemene conclusies getrokken en worden aanbevelingen gedaan.

Voor een verdere theoretische verdieping in de diverse onderwerpen is de map voorzien van een aantal bijdragen waarin artikelen en delen uit boeken zijn opgenomen.

De map is verkrijgbaar door overmaking van \$ 15,- (incl. porto) op giro nr. 3731791 t.n.v. WONN, de Jerden 9, Drachten, onder vermelding van "Werkmap Beleidsbeïnvloeding".

Nagekomen bericht:

Op 18 en 19 oktober zal de werkconferentie "Beïnvloeden beleidsinstanties volkshuisvesting" opnieuw georganiseerd worden. Aanmeldingen en informatie vanaf heden bij:

WONN (Maarten Snel)
de Jerden 9
9202 VK Drachten
05120-18925

LITTERATUURLIJST VOLKSHUISVESTING

Veel opbouwwerkers houden zich bezig met onderwerpen op het gebied van de volkshuisvesting. Met name op dat terrein doen zich problemen voor waarbij bewoners en bewonersorganisaties behoefte hebben aan ondersteuning door o.a. opbouwwerkers. Voor een adequate ondersteuning is het noodzakelijk, gedocumenteerd te zijn en toegang te hebben tot de beschikbare informatie. De Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland heeft daartoe een overzicht van een twintigtal boeken opgesteld, per titel een korte omschrijving, waarin staat aangegeven waarover in het betreffende boek geschreven wordt. Daarbij worden de volgende deelterreinen van volkshuisvestingsbeleid onderscheiden:

- bewoonbaarheid (onderhoud, renovatie)
- betaalbaarheid (woonlasten)
- beschikbaarheid (woningverdeling, nieuwbouw)
- beheerbaarheid (beheer).

Een eerste proeve van deze literatuurlijst is thans gereed, en verkrijgbaar door overmaking van f. 7,50 (incl. porto) op giro nr. 3731791 t.n.v. W.O.N.N. te Drachten, onder vermelding van "Literatuurlijst V.H."

BOEK OVER "LEREN IN OPBOUWWERK"

In het kader van de elders in MO aangekondigde conferentie "Leren in opbouwwerk" van NIMO en WONN (7 en 8 oktober 1982) brengt de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland een PRAKTIJK-reeks-publicatie uit over leerprocessen die plaatsvinden tijdens een opbouwwerkproces. Over deze publicatie het volgende. Bewoners die werken aan de oplossing van problemen in hun buurt,

doen daarbij ervaringen op waarvan ze kunnen leren. Tijdens het oplossen van een probleem in de woonomgeving bijvoorbeeld kunnen zij inzicht krijgen in het functioneren van de gemeente; door vergaderingen met een woningbouwvereniging of een schoolbestuur kunnen zij leren een dergelijke bijeenkomst voor te bereiden, te verslaan of voor te zitten. Eigen mogelijkheden worden verkend en vergroot. Al doende leert men.

De beroepskracht die bewoners begeleidt kan ervoor kiezen dit leerproces te ondersteunen en te stimuleren. Een middel daartoe is de bewonerscursus. Hieronder wordt verstaan een reeks van activiteiten in een opbouwwerkproces waarin het accent ligt op leren, in de zin van het vergroten van het vermogen om de eigen woon-, werk- en leefsituatie zelf vorm te geven.

Hoe komen bewoners er toe aan zo'n cursus deel te nemen? Ligt het binnen het bereik van de beroepskracht dergelijke cursussen te organiseren en te begeleiden? Op deze vragen wordt in dit cahier ingegaan. Het is bedoeld voor beroepskrachten in het welzijnswerk en aanverwante werksoorten, die het belangrijk vinden mensen te stimuleren tot een meer actief opkomen voor hun belangen en die daarbij willen aansluiten bij de ervaringen en de mogelijkheden van de bewoners. De bewonerscursus is ontwikkeld in het opbouwwerk, maar is evenzeer bruikbaar voor al die beroepskrachten die de zelfwerkzaamheid van hun cliënt c.q. doelgroep willen stimuleren en die de kennis en vaardigheden van deze groep willen vergroten. Wat er allemaal vastzit aan het methodisch begeleiden van een leerproces wordt in dit cahier aangegeven. Ook worden werkwijzen en methoden aangereikt, zodat dit cahier als een handleiding kan dienen. Deze publicatie zal in de tweede helft van 1982 uitkomen (september, oktober). De prijs zal ± \$ 20,- bedragen. Bestelling is mogelijk, vanaf heden, bij

Wonn
de Jerden 2
3202 VK Drachten
05120-18925

PLATFORM OPBOUWWERK SCHRIJFT AAN OVERLEG SOCIAAL-CULTUREEL WERK

In brieven van 23 en 26 februari hebben de delegaties van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn en de Raad Cultureel Werk aangedrongen op nadere aandacht voor de plaats en functie van de werksoort opbouwwerk (in de evaluatie van de RBR-SCW enerzijds en bij de planning en programmering anderzijds, naar analogie van b.v. de volwasseneducatie). Het bestuur van het Platform Opbouwwerk onderschrijft in een recente brief deze opvatting, maar spreekt er overigens haar verwondering over uit dat in deze nog aandrang op het departement moet worden uitgeoefend.

Het Platform-bestuur wijst erop dat de "ingrediënten" voor e.e.a. ten departemente voorhanden zijn, o.m. in de beantwoording die de Staatssecretaris vorig jaar gaf aan het Kamerlid Wim Meijer.

Opbouwwerk werd toen gekwalificeerd als een "instrument van bewoners". Daarnaast publiceerde CRM vorig jaar in haar reeks "Fact Sheets on the Netherlands" eveneens een duidelijke uiteenzetting over de ondersteunende functie van het opbouwwerk bij vormen van bewoners-(zelf)organisatie op het brede leefbaarheids-terrein.

Het bestuur van het Platform kritiseert voorts het feit dat de evaluatie van de RBR-SCW ook in de tweede fase zich uitsluitend zal richten op het "enge Welzijn" en geen samenhangen analyseert met andere beleids-sektoren, zoals stadsvernieuwing en werkgelegenheidsbeleid.

PUBLICATIES WOZON

Bij de Werkplaats Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland zijn de volgende publicaties verkrijgbaar:

1. Probleemvaststelling in opbouwwerkprocessen.
Verslag van een onderzoek onder opbouwwerkers in Limburg.
47 pagina's, augustus 1979 f. 7,50
2. Project Mensen zonder werk.
een beschrijving - een handleiding,
51 pagina's, maart 1979 f. 10,--
3. Een verkenning naar knelpunten in de praktijk
van diverse vormen van gecoördineerd bejaarden-
werk in Limburg.
53 pagina's, mei 1980. f. 10,--
4. Kursus Basiskennis en vaardigheden voor
vrijwilligers in het welzijnswerk.
82 pagina's, maart 1981. f. 10,--
5. EINDVERSLAG actie-onderzoek-project
inschakeling jeugdige werklozen.
111 pagina's, april 1982. f. 25,25

Deze brochures zijn te bestellen door overmaking van het juiste bedrag op bankrekeningnummer 68.39.65.344 ten name van het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland te Sittard, onder vermelding van "Gaarne toesturing van exemplaren
...".

Op verzoek gratis verkrijgbaar:

1. Beleidsplan 1981-1985.
22 pagina's, april 1981.
2. Jaarverslag 1981/Werkplan 1982
34 pagina's, december, 1981.

*Werkcentrum Zuid-Oost
Nederland
Postbus 591,
6130 AM Sittard.
te. 04490-13912*

Verder verscheen bij GAMMA in de TIP-reeks:

1. "Kursusboek".
Richtlijnen voor cursussen in het sociaal-culturele werk.
TIP-reeks, nr. 4, 48 pagina's, maart 1981.

Het Kursusboek kan worden besteld door overmaking van f. 10,-- op postgiro 38.92.852 ten name van de Vereniging GAMMA, Postbus 14004, 3508 SB Utrecht, met het vermelden van het gewenste boekje en het aantal exemplaren.

In voorbereiding zijn de volgende publicaties:

1. Leidraad voor het opzetten van een eigen bedrijf(je) of werkproject.
2. Onderwijs-sociaal milieu projecten in Limburg.
3. De problematiek van het Woonwagenwerk in Limburg.
4. Buurtgericht werken.

PORT BETAALD
DEN HAAG

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

HSA001000002

2
Tijdschriften MO

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070-521354.

Organisatie:

Greet Hettinga
Maarten Snel
Wil van de Leur